

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

**DAVČNI IN STRATEŠKI VIDIK MOŽNIH SPREMEMB STATUSA
SAMOSTOJNEGA PODJETNIKA NA PRAGU UPOKOJITVE**

Ljubljana, september 2016

BRANKO PEZDIRC

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisani Branko Pezdirc, študent Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, avtor predloženega dela z naslovom Davčni in strateški vidik možnih sprememb statusa samostojnega podjetnika na pragu upokojitve, pripravljenega v sodelovanju s svetovalcem doc. dr. Jakom Cepcem.

IZJAVLJAM

1. da sem predloženo delo pripravil samostojno;
2. da je tiskana oblika predloženega dela istovetna njegovi elektronski obliki;
3. da je besedilo predloženega dela jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem poskrbel, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam oziroma navajam v besedilu, citirana oziroma povzeta v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani;
4. da se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku Republike Slovenije;
5. da se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega dela dokazano plagiatorstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom;
6. da sem pridobil vsa potrebna dovoljenja za uporabo podatkov in avtorskih del v predloženem delu in jih v njem jasno označil;
7. da sem pri pripravi predloženega dela ravnal v skladu z etičnimi načeli in, kjer je to potrebno, za raziskavo pridobil soglasje etične komisije;
8. da soglašam, da se elektronska oblika predloženega dela uporabi za preverjanje podobnosti vsebine z drugimi deli s programsko opremo za preverjanje podobnosti vsebine, ki je povezana s študijskim informacijskim sistemom članice;
9. da na Univerzo v Ljubljani neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve predloženega dela v elektronski obliki, pravico reproduciranja ter pravico dajanja predloženega dela na voljo javnosti na svetovnem spletu preko Repozitorija Univerze v Ljubljani;
10. da hkrati z objavo predloženega dela dovoljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v njem in v tej izjavi.

V Ljubljani, dne 28.9.2016

Podpis študenta:

KAZALO

UVOD.....	1
1 OPREDELITEV SAMOSTOJNEGA PODJETNIKA	2
2 POTENCIALNE MOŽNOSTI SAMOSTOJNEGA PODJETNIKA OB IZPOLNITVI POGOJEV ZA UPOKOJITEV – OPIS IN METODOLOGIJA	4
3 NADALJEVANJE OPRAVLJANJA DEJAVNOSTI	5
3.1 Opis možnosti, zakonske podlage ter potrebni koraki pri nadaljevanju opravljanja dejavnosti	5
3.2 Davčni in strateški vidik.....	6
4 DELNA UPOKOJITEV	8
4.1 Opis možnosti, zakonske podlage ter potrebni koraki za delno upokojitev	8
4.2 Davčni vidik	9
4.3 Strateški vidik.....	9
5 UPOKOJITEV IN PRENEHANJE OPRAVLJANJA DEJAVNOSTI.....	10
5.1 Potrebni koraki ter zakonske podlage za upokojitev in prenehanje opravljanja dejavnosti	11
5.2 Davčni vidik	12
5.2.1 Obravnava po Zakonu o dohodnini.....	12
5.2.2 Obravnava po Zakonu o davku na dodano vrednost in Zakonu o davku na promet nepremičnin.....	16
5.2.3 Vračilo subvencij	18
5.3 Strateški vidik.....	18
6 PRENOS PODJETJA NA PODJETNIKA PREVZEMNIKA IN UPOKOJITEV	23
6.1 Potrebni koraki ter zakonske podlage za prenos podjetja na podjetnika prevzemnika in upokojitev.....	24
6.1.1 Prenos podjetnikovega podjetja v smislu univerzalnega pravnega nasledstva po ZGD-1	24
6.1.2 Prenos podjetnikovega podjetja brez univerzalnega pravnega nasledstva-singularni prenos	25
6.1.3 Prodaja sredstev prenosnika – »neformalen prenos«	25
6.2 Davčni vidik	25

6.2.1	Prenos podjetnikovega podjetja v smislu davčno nevtralnega prenosa.....	26
6.2.2	Obravnava po Zakonu o dohodnini	27
6.2.3	Obravnava po Zakonu o davku na dodano vrednost in Zakonu o davku na promet nepremičnin.....	28
6.3	Strateški vidik.....	29
7	STATUSNO PREOBLIKOVANJE V D.O.O. IN UPOKOJITEV	31
7.1	Potrebni koraki ter zakonske podlage za statusno preoblikovanje v d.o.o. in upokojitev ...	32
7.1.1	Prenos podjetja na novo kapitalsko družbo	32
7.1.2	Prenos podjetja na prevzemno kapitalsko družbo	33
7.2	Davčni vidik	34
7.2.1	Statusno preoblikovanje v smislu davčno nevtralnega prenosa	34
7.2.2	Obravnava po Zakonu o dohodnini	35
7.2.3	Obravnava po Zakonu o davku na dodano vrednost, Zakonu o davku na promet nepremičnin.....	36
7.3	Strateški vidik.....	37
	SKLEP.....	38
	LITERATURA IN VIRI	40

UVOD

Vsak samostojni podjetnik se mora ob izpolnitvi pogojev za upokožitev soočiti z odločitvijo kaj storiti s poslovanjem. V fazi odločanja katero izmed možnih sprememb v okviru dane zakonodaje bo izbral, mora odločitve pretehtati iz več vidikov. Potrebno je proučiti različne dejavnike, poleg davčnih tudi poslovne, strateške, delovno pravne in druge.

Veliko težo pri načrtovanju preoblikovanja poslovanja imajo zaradi posebnosti statusne oblike samostojnega podjetnika ravno davčne posledice sprememb. Pri davčnem vidiku analiziramo učinke sprememb poslovanja na višino davčnega bremena podjetnika, ki se kažejo skozi višino plačila davka od dohodkov pravnih oseb, davka na dodano vrednost, davka na promet z nepremičninami, vračilo olajšav za investicije ter prejetih subvencij. Iz davčnega vidika je kriterij, ki ga mora podjetnik zasledovati pri sprejemanju odločitev davčna optimizacija, katero definiramo kot položaj kjer bo on in njegovi nasledniki plačali čim manj davka.

Hkrati pa mora upoštevati strateški vidik, pri katerem gre za finančno in pravno varstvo podjetnika v prihodnosti. Pri tem vidiku analiziramo kako posamezne odločitve vplivajo na bodoče premoženje podjetnika oziroma njegovo bodočo finančno varnost. Nadalje analiziramo vpliv odločitev na prihodnje poslovanje podjetja in možnosti za razvoj, ki je lahko vir bodočih rent oziroma drugih vrst prihodkov kot so najemnine in dohodki iz naslova pogodb civilnega prava. Prav tako je iz strateškega vidika pomembno analizirati vpliv odločitev na prihodnje pravno varstvo podjetnika, v primeru prenosa na naslednika pa tudi na njegovo pravno varstvo, saj brez njegovega soglašanja z načinom prenosa le tega ni možno izpeljati. Gre za analizo veljavnosti pogodb, odgovornosti za obveznosti (do poslovnih partnerjev, institucij ter zaposlenih) in pravic do terjatev. Iz strateškega vidika mora podjetnik zasledovati kriterij čim boljše finančne preskrbljenosti in čim manjše pravne obremenjenosti na dolgi rok.

Na podlagi analize teh dejavnikov se podjetnik lahko odloči za nadaljevanje opravljanja dejavnosti, delno upokožitev in nadaljevanje poslovanja pod spremenjenimi pogoji, ali pa se odloči za prenehanje opravljanja dejavnosti in polno upokožitev. Ob izbiri zadnje možnosti pa se mora odločiti kaj bo storil s podjetjem. Ob upokožitvi lahko podjetje likvidira, lahko ga prenese na podjetnika prevzemnika ali pa ga statusno preoblikuje v kapitalsko družbo.

Predmet diplomskega dela je obravnava strateškega ter predvsem davčnega vidika različnih možnosti, ki jih ima samostojni podjetnik ob izpolnitvi pogojev za upokožitev. Namen diplomskega dela je analizirati in predstaviti vse potencialne možnosti samostojnih podjetnikov ob izpolnitvi pogojev za upokožitev, pri odločitvi o potencialnem nadaljevanju opravljanja dejavnosti, bodisi v prilagojenem pravnem razmerju bodisi s prenosom

dejavnosti na naslednika, ob zagotavljanju ustrezne socialne varnosti. Pri tem bodo možnosti analizirane s strateškega in davčnega vidika.

Pri izbiri metode sem se odločil za deskriptivni in analitični pristop obravnavane teme. Analiziral in primerjal pa bom posledice vsake od izbranih predstavljenih možnosti, ki so na voljo samostojnemu podjetniku ob izpolnitvi pogojev za upokojitvev.

Temeljna hipoteza diplomskega dela je:

- Pri iskanju davčno in strateško učinkovite rešitve ob upokojevanju samostojnega podjetnika so zaradi pravne ureditve, dane možnosti v veliki meri nasprotne oziroma nekomplementarne z davčnega in strateškega vidika.

Diplomsko delo bo poleg uvodnega in zadnjega sklepnega poglavja razdeljeno na sedem glavnih poglavij. V uvodnem delu so predstavljeni predmet in namen diplomskega dela ter, izbira metode in temeljna hipoteza. V prvem poglavju bo predstavljena opredelitev samostojnega podjetnika, nato bodo v drugem poglavju opisane vse možnosti ter, predstavljen strateški ter davčni vidik analize. V tretjem poglavju bodo predstavljene možnosti ob nespremenjenemu nadaljevanju opravljanja dejavnosti. Nato sledi poglavje kjer bo opisan institut delne upokojitve. Od petega do sedmega poglavja pa bodo podrobneje predstavljene tri možnosti ob polni upokojitvi in sicer, prenehanje opravljanja dejavnosti, prenos podjetja na podjetnika prevzemnika ter statusno preoblikovanje v d.o.o.. V vsakem od teh petih poglavij bom v podpoglavjih temeljiteje opisal potrebne korake ter zakonske podlage za izvedbo sprememb, temeljiteje analiziral davčne ter strateške vidike preoblikovanja, ter skušal ugotoviti za katere primere glede na podane hipoteze, je določen tip preoblikovanja najbolj primeren oziroma ni primeren. Diplomsko delo bom zaključil s sklepnim poglavjem, kjer bom podal svoje zaključke.

1 OPREDELITEV SAMOSTOJNEGA PODJETNIKA

V Zakonu o gospodarskih družbah (Ur. l. RS, št. 65/09 – UPB1, 33/11, 91/11, 32/12, 57/12, 44/13 – odl. US, 82/13, 55/15, v nadaljevanju ZGD-1) v 3. členu opredeljuje, da je samostojni podjetnik fizična oseba, ki na trgu samostojno opravlja pridobitno dejavnost v okviru organiziranega podjetja, z namenom ustvarjanja dobička. Samostojni podjetnik je lahko le posamezna fizična oseba.

Samostojni podjetnik s firmo, ki je razpoznavni in razlikovalni znak, nastopa v pravnem prometu. Njen namen je individualizacija, zato se mora jasno razlikovati od firm drugih gospodarskih subjektov, ne sme zavajati udeležencev na trgu ali kakorkoli posegati v pravice drugih oseb (Mercina, 2015b).

Samostojni podjetnik lahko opravlja vse gospodarske dejavnosti, za katere se je ob vpisu v poslovni register registriral (sme opravljati gospodarske posle zgolj v okviru teh

dejavnosti, za katere je registriran). Tekom poslovanja lahko registrira še dodatne dejavnosti v kolikor se se pojavi potreba po tem. Izmed dejavnosti mora izbrati glavno dejavnost. Gre za dejavnost, ki jo bo podjetnik pretežno opravljajal oziroma iz katere namerava ustvariti pretežni del prihodkov. V kolikor se registrira tudi za opravljanje katere izmed obrtnih ali temu podobnih dejavnosti, mora pri Obrtni zbornici Slovenije pridobiti obrtno dovoljenje in se vpisati v obrtni register. Podjetnik lahko registrira več obrtnih dejavnosti, če za njih izpolnjuje pogoje (Mercina, 2015b).

Samostojni podjetnik odgovarja za obveznosti iz poslovanja podjetja z vsem svojim premoženjem (7. člen ZGD-1). Ločitev premoženja podjetja, ki je namenjeno opravljanju dejavnosti in privatnega premoženja namenjenega za zasebne namene, pravno gledano nima bistvenega pomena, saj podjetnik, za prevzete obveznosti iz poslovanja podjetja prevzema odgovornost z vsem svojim premoženjem, čemur pravimo načelo popolne odgovornosti (Bratina et al., 2007).

Samostojni podjetnik je še vedno fizična oseba, zato se za njegovo obdavčitev uporablja Zakon o dohodnini (Ur. l. RS, št. 13/11 – UPB3, 9/12 – odl. US, 24/12, 30/12, 40/12 – ZUJF, 75/12, 94/12, 52/13 – odl. US, 96/13, 29/14 – odl. US, 50/14, 23/15, 55/15, 63/16, v nadaljevanju ZDoh-2). Predmet obdavčitve pri samostojnem podjetniku je dohodek iz dejavnosti. Davčna osnova od dohodka iz dejavnosti je dobiček, ki se ugotovi kot razlika med prihodki in odhodki, doseženimi v zvezi z opravljanjem dejavnosti.

Pri zavezancih, ki **ugotavljajo davčno osnovo z upoštevanjem dejanskih prihodkov in odhodkov**, je davčna osnova dobiček, ugotovljen kot razlika med davčno priznanimi prihodki in davčno priznanimi odhodki ustvarjenimi v koledarskem letu. Dohodek iz dejavnosti se všteva v letno davčno osnovo posameznika, celotna letna davčna osnova posameznika se nato obdavči po progresivni dohodninski lestvici. Pri zavezancih, ki **ugotavljajo davčno osnovo na podlagi normiranih odhodkov**, pa je davčna osnova dobiček ugotovljen kot razlika med dejansko davčno priznanimi prihodki in pavšalno določenimi odhodki v višini 80% teh dohodkov. Tako ugotovljen dobiček se ne všteva v letno davčno osnovo posameznika, ampak se od tega plača 20 % končnega davka. V primeru ugotavljanja davčne osnove s pomočjo normiranih stroškov, se ne more uveljavljati olajšav in drugih odhodkov, ki so lahko višji od normiranih. Izračun davčne osnove s pomočjo normiranih odhodkov se lahko uveljavlja samo, če so izpolnjeni zakonsko predpisani pogoji za to (Mercina, 2016).

Za ugotavljanje davčno priznanih prihodkov in odhodkov se smiselno uporablja poleg ZDoh-2 tudi Zakon o dohodku od dejavnosti pravnih oseb (Ur. l. RS, št. 117/06, 56/08, 76/08, 5/09, 96/09, 110/09 – ZDavP-2B, 43/10, 59/11, 24/12, 30/12, 94/12, 81/13, 50/14, 23/15, 82/15, v nadaljevanju ZDDPO-2).

2 POTENCIALNE MOŽNOSTI SAMOSTOJNEGA PODJETNIKA OB IZPOLNITVI POGOJEV ZA UPOKOJITEV – OPIS IN METODOLOGIJA

Samostojni podjetnik ima ob izpolnitvi zakonskih pogojev za starostno ali predčasno upokojitev več možnosti glede sprememb statusa.

Lahko se odloči za nadaljevanje opravljanja dejavnosti v nespremenjenem obsegu, ob odlogu upokojitve. Pri tem lahko koristi zakonsko dane ugodnosti izplačila 20% pokojnine in višjega odmernega % pokojnine. Lahko nadaljuje opravljanje dejavnosti v zmanjšanem obsegu, na način, da je zavarovan tudi le za 25% polnega delovnega časa, za razliko do polnega delovnega časa pa je upokojen in prejema delno pokojnino.

V primeru, da se odloči polno upokojiti, mora prenehati opravljati dejavnost, ter se odločiti kaj bo z podjetjem. Ena od možnosti je da podjetje enostavno zapre in ga s tem uniči, pred tem pa premoženje proda ali ga prenese v gospodinjstvo.

Druga možnost je, da ob upokojitvi podjetje prenese na podjetnika prevzemnika. To lahko stori z univerzalnim pravnim nasledstvom ali singularnim prenosom, eno ali drugo tudi v smislu davčno nevtralnega prenosa. Prenos je možno opraviti tudi na »neformalen način«, se pravi, da proda sredstva podjetniku ali družbi, ki le prevzame njegov posel.

Tretja možnost, ki jo ima ob odločitvi za polno upokojitev je statusno preoblikovanje podjetja. S statusnim preoblikovanjem lahko dejavnost prenese na novoustanovljeno ali že obstoječo prevzemno kapitalsko družbo. Statusno preoblikovanje se vedno smatra kot univerzalno nasledstvo, medtem ko podjetnik sam odloča glede davčne nevtralnosti prenosa.

Naštete možnosti bodo v nadaljevanju analizirane iz davčnega in strateškega vidika. Pri davčnem vidiku bodo analizirani vplivi, posameznih sprememb, na samostojnega podjetnika skozi obdavčitve po ZDoh-2, Zakonu o davku na dodano vrednost (Ur. l. RS, št. 13/11 – UPB2, 18/11, 78/11, 38/12, 83/12, 86/14, 90/15, v nadaljevanju ZDDV-1), Zakonu o davku na promet nepremičnin (Ur. l. RS, št. 117/06, 25/16 – odl. US, v nadaljevanju ZDPN-2), ter ZDDPO-2.

Pri strateškem vidiku bo analiziran vpliv posamezne možnosti na podjetnikovo finančno in premoženjsko stanje, ter njegovo prihodnjo pravno varnost ter odgovornost. Pri analizi bodo prikazani še vplivi na možnosti bodočega poslovanja podjetja, ter vplivi na potencialnega prevzemnika.

3 NADALJEVANJE OPRAVLJANJA DEJAVNOSTI

Pri marsikaterem podjetniku, ki je že izpolnil pogoje za upokojitev, še ni povsem izpuhtela želja po delu in (dodatnem) zaslužku. Kljub temu, da izpolnijo zakonske pogoje starosti in delovne dobe kot temeljna pogoja za pridobitev pravice do prejemanja pokojnine, bi takšni posamezniki še naprej hoteli opravljati dejavnost. Ker upokojitev ni obvezna, se vsak podjetnik sam odloči, ali se bo upokojil ali pa bo še naprej opravljal svojo dejavnost.

3.1 Opis možnosti, zakonske podlage ter potrebni koraki pri nadaljevanju opravljanja dejavnosti

Vsak samostojni podjetnik je že po zakonu vključen v sistem obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Pravna podlaga za tovrstno zavarovanje je podana v Zakonu o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Uradni list RS, št. 96/12, 39/133, 99/13 – ZSVarPre-C, 101/13 – ZIPRS1415, 44/14 – ORZPIZ206, 85/14 – ZUJF-B,95/14 – ZUJF-C, 90/15 – ZIUPTD, 102/15, v nadaljevanju ZPIZ-2). Zavarovanec pridobi pravico iz tega zavarovanja z dnem, ko so izpolnjeni pogoji za pridobitev pravic. Poleg izpolnjevanja pogojev dopolnjene pokojninske dobe in določene starosti je pogoj za pridobitev pravice do pokojnine tudi prenehanje obveznega zavarovanja. Slovenski pokojninski sistem namreč, sicer iz zelo vprašljivih razlogov, ne omogoča kombinacije starostne pokojnine in nadaljevanja dela. Navedeno pomeni, da je v sistem pokojninskega in invalidskega zavarovanja vgrajeno načelo nezdržljivosti opravljanja kakršnegakoli dela ali dejavnosti in hkratnega uživanja pravice do pokojnine, razen izjem, ki jih zakon izrecno dovoljuje (Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije, b.l.).

Ko podjetnik izpolni pogoje za starostno upokojitev po 27. členu ZPIZ-2 ali za predčasno upokojitev po 29. členu istega zakona, lahko koristi pravici – začasna bonusa, ki mu jih omogočajo določila ZPIZ-2 in sicer:

- izplačilo 20% starostne ali predčasne pokojnine,
- višji odmerni odstotek pokojnine.

Gre za pravici, katerih namen je spodbuditi k prostovoljni odložitvi datuma upokojitve tistih, ki že izpolnjujejo upokojitvene pogoje. V 39. a členu ZPIZ-2 je opredeljena izjema od načela nezdržljivosti opravljanja dejavnosti in hkratnega uživanja pravice do pokojnine. To je izplačilo 20% starostne ali predčasne pokojnine zavarovancu, ki je ob izpolnitvi pogojev za pridobitev pravice do starostne ali predčasne pokojnine obvezno vključen v obvezno zavarovanje za polni delovni oziroma zavarovalni čas in ostane še naprej v zavarovanju v nespremenjenem obsegu. Ob njegovi zahtevi se lahko začne izplačevati 20% starostne pokojnine, do katere bi bil upravičen na dan njene uveljavitve. Do izplačila navedenega zneska je zavarovanec upravičen od prvega naslednjega dne po

vložitvi obrazca »Zahteva za izplačilo 20% starostne ali predčasne pokojnine«. Tako izplačilo pokojnine je časovno omejeno in sicer do prenehanja zavarovanja za polni delovni oziroma zavarovalni čas ali do morebitne uveljavitve delne pokojnine. Pri ugotavljanju pogojev za izplačevanje 20% starostne pokojnine, se za izpolnitev pogoja pokojninske dobe za pridobitev pravice do starostne pokojnine ne upošteva dodana doba, pridobljena na podlagi obveznega dodatnega oziroma poklicnega zavarovanja (Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije, 2016b).

Druga spodbuda pa je višji odmerni odstotek pokojnine, ki je opredeljena v 37. členu ZPIZ-2. Ta se prizna ženski, ki je v letu 2016 dopolnila najmanj 59 let starosti ter 39 let in 4 mesece pokojninske dobe brez dokupa, ter moškemu, ki je dopolnil najmanj 59 let in 4 mesece starosti ter 40 let pokojninske dobe brez dokupa in je odložil/-a uveljavitev pravice do starostne pokojnine. Vsako nadaljnje leto pokojninske dobe brez dokupa, dopolnjene v obveznem zavarovanju po uveljavitvi ZPIZ-2, vendar največ do treh zaporednih let zavarovanja, se ovrednoti tako, da so vsaki trije meseci pokojninske dobe brez dokupa vredni 1%. Eno leto tako odložene upokojitve je namesto 1,41% vredno 4 %, tri leta pa namesto 4,23% vredna 12% pri ženskah, pri moškemu pa je eno leto odložene upokojitve namesto 1,25% vredno 4%, tri leta pa so namesto 3,75% vredna 12% (Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije, 2016b).

3.2 Davčni in strateški vidik

Odločitev podjetnika, da nadaljuje z opravljanjem dejavnosti v nespremenjeni obliki in obsegu, kljub izpolnjenim pogojem za starostno ali predčasno upokojitve, nima davčnega niti strateškega vpliva na samo poslovanje podjetja. Vse obveznosti in pravice iz naslova davka na dodano vrednost (v nadaljevanju DDV), koriščenja morebitnih davčnih olajšav, obračunavanja in plačevanja prispevkov za socialno zavarovanje, plačevanja akontacij davka od dohodka pravnih oseb, ostanejo nespremenjene. Ne spremeni se veljavnost sklenjenih pogodb, veljavnost splošnih pogojev v pogodbah, pridobljenih bonitet in drugih pravic. Kljub odlogu upokojitve, se lahko podjetnik po točki dosega pogojev za starostno ali predčasno upokojitve kadarkoli odloči za prenehanje opravljanja dejavnosti, odjavo iz zavarovanja ter se polno upokoji, s čimer mu je zagotovljena pravna varnost.

Prejemanje 20% pokojnine ne bo vplivalo na višino dohodnine, ki jo podjetnik normiranec plačuje iz prihodkov od dejavnosti, saj ne presega zneska osebne in dodatne osebne olajšave. Do vpliva ne pride niti v primeru najvišje izplačane pokojnine. Pri samostojnih podjetnikih, ki ugotavljajo davčno osnovo na podlagi dejansko prejetih prihodkov in odhodkov, se znesek pokojnine in dobiček všteta v letno davčno osnovo. Zaviršek (2016) ugotavlja, da simulirani izračuni dohodnine kažejo na malenkosten vpliv dohodka le v primeru, ko davčna osnova preseže mejo, do katere se lahko uveljavljata še splošna in dodatna splošna olajšava.

Z vidika finančnega položaja podjetnika v nekaterih primerih odložitve upokojitve ni smiselna, saj omenjeni spodbudi za odlog uveljavitve pravice do starostne ali predčasne upokojitve in prihodki od rednega opravljanja dejavnosti ne presežejo finančnih koristi, ki bi jih imel podjetnik ob polni pokojnini in prihodkih iz dela na podlagi civilnopravnih pogodb.

Zaviršek (2016) ugotavlja, da institut nadaljevanja opravljanja dejavnosti in hkratno prejemanje 20% pokojnine s stroškovnega vidika ni primerno za podjetnike normirance, ki ustvarjajo prihodke do višine cca. 35.000 EUR, saj mora iz skupne prejete vsote prihodka in 20% pokojnine pokriti obvezne prispevke, druge odhodke, plačati davek in še razliko do polne pokojnine, ki bi jo sicer lahko prejemal. Za samostojnega podjetnika, ki ugotavlja davčno osnovo na podlagi dejanskih prihodkov in odhodkov, končni izkupiček dohodka in 20% pokojnine v nobeni situaciji ni ugodnejši od polne upokojitve in dela preko pogodb civilnega prava. V obeh primerih mu od enake višine prejetih prihodkov od dela preko pogodb in polne pokojnine ostane več. V dolgoročnem smislu je za podjetnike z nizkimi prihodki omenjeni način ugoden zaradi ugodnejšega vrednotenja pokojninske dobe in s tem višjo pokojnino.

Z vidika maksimiranja finančne preskrbljenosti podjetnika ugotavljamo, da je nadaljevanje z dejavnostjo v nespremenjeni obliki ob koriščenju pravice do 20% pokojnine in ugodnejšemu vrednotenju pokojninske dobe neprimerno za podjetnike, ki ugotavljajo davčno osnovo na podlagi dejanskih prihodkov in odhodkov ter normirance z nizkimi prihodki. Izračuni namreč kažejo, da se jim bi bolj splačalo polno upokojiti ter delati preko drugih oblik dela (Zaviršek, 2016). Te so delo po pogodbah civilnega prava, opravljanje začasnega in občasnega dela upokojujencev, opravljanje osebnega dopolnilnega dela ali opravljanje kratkotrajnega dela (ob predpostavki, da jim ena od teh oblik dela omogoča enak prihodek kot če bi opravljali dejavnost). Da pa bi se podjetniki iz teh dveh skupin lahko polno upokojili morajo nehati opravljati dejavnost. V tem primeru morajo svoja podjetja likvidirati ali jih statusno preoblikovati v kapitalske družbe ali jih prenesti na podjetnike prevzemnike. Če nimajo naslednikov in je njihov promet tako nizek, da ni smiselno preoblikovanje v kapitalsko družbo, jim preostane samo opcija likvidacije podjetja, da bi lahko zasledovali cilj maksimiranja finančne preskrbljenosti. Likvidacija podjetja je z davčnega vidika lahko zelo draga, saj odtujitev premoženja lahko poveča davčno osnovo zaradi dodatnih prihodkov, poračunanih investicijskih olajšav ali prejetih subvencij ter s tem zviša davek od dohodka pravnih oseb. Dodatno davčno obremenitev lahko predstavlja tudi poračun odbitnega davka na dodano vrednost.

Ugotavljamo, da za skupino podjetnikov, ki ugotavljajo davčno osnovo na podlagi dejanskih prihodkov in odhodkov ter normirancev z nizkimi prihodki, ki nimajo naslednikov, njihov promet pa je tako nizek, da ni smiselno preoblikovanje v kapitalsko družbo, obenem pa bi bila likvidacija predraga iz davčnega vidika, ni zakonsko predvidene davčno in strateško optimalne ureditve.

4 DELNA UPOKOJITEV

Z namenom spodbujanja kombinacije dela in upokojitve, predvsem pa postopnega in fleksibilnejšega prestopa v obdobje upokojitve obstaja institut delne pokojnine, ki predstavlja še eno izjemo od načela nezdržljivosti opravljanja dejavnosti in hkratnega uživanja pravice do pokojnine (Valand, 2015). Ta institut omogoča podjetniku dvojni status kot kombinacijo opravljanja dejavnosti in prejemanja pokojnine na način, da bo lahko zavarovan tudi le za četrtno polnega delovnega časa in bo ob tem prejemal sorazmerni del pokojnine, do treh četrtin polne pokojnine.

4.1 Opis možnosti, zakonske podlage ter potrebni koraki za delno upokojitev

ZPIZ-2 v 40. členu določa, da lahko zavarovanec iz 14., 15., 16. in 17. člena ZPIZ-2, ki je izpolnil pogoje za pridobitev pravice do predčasne ali starostne pokojnine, lahko pridobi pravico do delne pokojnine, če ostane v obveznem zavarovanju v obsegu, ki ustreza sorazmernemu delu polnega delovnega oziroma zavarovalnega časa, vendar najmanj dve uri dnevno ali 10 ur tedensko.

Delna pokojnina se odmeri od predčasne ali starostne pokojnine, odmerjene na dan njene uveljavitve, v % ustreznem skrajšanju polnega delovnega časa, ki se do dopolnitve starosti 65 let poveča za 5%.

Po prenehanju uživanja delne pokojnine lahko zavarovanec zahteva (Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije, b.l.):

- izplačilo usklajenega zneska predčasne ali starostne pokojnine, ugotovljene ob odmeri delne pokojnine ali
- odstotno povečanje predčasne ali starostne pokojnine, ugotovljene ob odmeri delne pokojnine, glede na dejansko dopolnjeno pokojninsko dobo v času prejemanja delne pokojnine in starost na dan uveljavitve odstotnega povečanja ali
- ponovno odmero predčasne ali starostne pokojnine ali odmero starostne pokojnine, ob upoštevanju osnov, od katerih so plačani prispevki, glede na dopolnjeno pokojninsko dobo in starost ob prenehanju uživanja delne pokojnine.

Da bi bila podjetniku priznana pravica do delne pokojnine ob izpolnjenih pogojih, mora opraviti postopek za priznanje le te. Najprej mora na Zavodu za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije (v nadaljevanju ZPIZ) pridobiti potrdilo, da izpolnjuje pogoje za starostno ali predčasno upokojitev. S tem potrdilom nato na Zavodu za zdravstveno zavarovanje Slovenije (v nadaljevanju ZZZS) naredi spremembo obsega zavarovanja iz 40 ur na najmanj 10 ur tedensko. To naredi tako, da se z obrazcem M-2 (Odjava iz socialnih

zavarovanj) odjavi iz zavarovanja za 40 ur na teden, ter se nato z obrazcem M-1 (Prijava v obvezna socialna zavarovanja) prijavi za najmanj 10 ur na teden. Od prvega naslednjega dne po opravljeni spremembi je zavezanec upravičen do delne pokojnine. Po opravljeni spremembi zavarovanja odda na ZPIZ-u izpolnjen obrazec Zahteva za priznanje pravice do delne pokojnine, kateri mora priložiti Potrdilo o prijavi osebe v socialno zavarovanje o spremembi obsega obveznega socialnega zavarovanja.

4.2 Davčni vidik

Delna upokojitev podjetnika ne vpliva na obveznosti in pravice iz naslova DDV, ter vrednost in koriščenja morebitnih davčnih olajšav. Z davčnega vidika pa delna upokojitev vpliva na znižanje plačevanja prispevkov za obvezno socialno zavarovanje. Le ti se znižajo za sorazmerni del delne upokojitve, kar pomeni nižje stroške poslovanja in večji dobiček. Preko večjega dobička pa vpliva na višino akontacije davka od dohodka pravnih oseb pri podjetnikih, ki ugotavljajo davčno osnovo z upoštevanjem dejanskih prihodkov in odhodkov.

Pri podjetnikih normirancih sorazmerno znižanje plačevanja prispevkov zaradi delne upokojitve ne vpliva na višino dobička, ki je osnova za akontacijo davka od dohodka pravnih oseb, torej ne vpliva na višino akontacije davka. Vpliva pa na osnovo za izračun prispevkov obveznega zavarovanja za naslednje leto in s tem višino prispevkov. V 145. členu ZPIZ-2 je opredeljena osnova za obračun prispevkov. Dobimo jo tako da davčnemu dobičku zavarovanca prištejemo plačane prispevke za socialno varnost, ta znesek znižamo za 25% in delimo z 12. Če je tako izračunana mesečna osnova višja od minimalne osnove za prispevke samozaposlenih, se višina prispevkov obračuna od sorazmernega dela te osnove. V primeru, da je izračunana mesečna osnove nižja od minimalne, se višina prispevkov obračuna od sorazmernega dela minimalne osnove. Ker bo dobičku prištet le sorazmerni del prispevkov, bo osnova za plačilo prispevkov za naslednje leto nižja.

4.3 Strateški vidik

Delna upokojitve omogoča starejšim podjetnikom postopen prehod iz aktivnega v pasivni način življenja, da delovne obveznosti prilagodi svojim sposobnostim, ob upoštevanju postopnega upadanja fizičnih in psihičnih moči, povezanih s staranjem. Omogoča tudi postopen prenos znanja in spretnosti na mlajšo generacijo. Ta možnost je primerna za podjetnike ki se bojijo, da njihovi nasledniki še niso dovolj sposobni za vodenje podjetja. Na ta način se lahko delno odmaknejo iz podjetja in sočasno pripravljajo naslednika za prevzem, hkrati ga še vedno lahko vodijo iz ozadja in imajo nadzor nad njegovim poslovanjem (Vrtačič, 2015). Na ta način izboljša možnosti za preživetje podjetja po njegovem odhodu in s tem možnost za izboljšanje finančnega stanja po upokojitvi.

Zaradi delne upokojitve podjetnika se ne spremeni veljavnost sklenjenih pogodb, veljavnost splošnih pogojev v pogodbah, pridobljenih bonitet in drugih pravic ter odgovornosti za obveznosti do zaposlenih, torej ne pride do pravno formalnih sprememb poslovanja. Lahko pride do sprememb, ki vplivajo na obseg poslovanja. To se lahko pokaže pri podjetnikih, ki nimajo zaposlenih, saj skrajšan zavarovalni čas pomeni tudi skrajšan obratovalni čas. Tukaj gre predvsem za podjetnike, ki opravljajo storitvene dejavnosti na dnevni ravni, saj skrajšan obratovalni čas lahko pomeni izgubo strank ter nerentabilnost osnovnih sredstev. Manjši dovoljeni obseg dela lahko predstavlja večji izpad prihodka iz dejavnosti, kot znaša delna pokojnina, tako da ima delna upokojitev lahko negativen vpliv na finančno stanje podjetnika. Drugače je pri podjetnikih, ki imajo zaposlene, saj le ti lahko nemoteno opravljajo delo v nespremenjenem obsegu, podjetnik pa lahko svoj skrajšani delovni čas porabi za vodenje in upravljanje. Do pozitivnega finančnega vpliva pride v primeru ko izplačilo delne pokojnine in zmanjšanje plačila obveznih prispevkov presega izpad prihodkov zaradi manjšega obsega dela podjetnika.

Zaviršek (2016) v svojih izračunih ugotavlja, da bi bila z vidika finančne preskrbljenosti za podjetnika normiranca smotrna upokojitev za 75% zavarovalnega časa, ter opravljanje dejavnosti za preostali čas, v primeru ko so njegovi prihodki okrog 12.000 EUR ali več. Pri doseženih nižjih prihodkih bi bila bolj ugodna kombinacija polne pokojnine in dela preko pogodb civilnega prava. Za podjetnike, ki ugotavljajo davčno osnovo na podlagi dejanskih prihodkov in odhodkov, je kombinacija polne pokojnine in dela preko pogodb civilnega prava ugodnejša od delne upokojitve v vseh primerjanih situacijah. Vendar je ta ugotovitev relativna saj je razmerje med davčno priznanimi prihodki in odhodki lahko različno, pri obračunu dohodnine pa si lahko osnovo za odmero dohodnine zniža z uveljavljanjem dodatnih olajšav.

5 UPOKOJITEV IN PRENEHANJE OPRAVLJANJA DEJAVNOSTI

Če se podjetnik odloči, da bo zaradi upokojitve prenehal opravljati dejavnost, si mora zagotoviti potrebno količino finančnih sredstev za lastno materialno varnost za čas pokoja, zagotoviti vire rednih prejemkov, ki mu bodo zagotavljali solidno življenje v času upokojitve. Zagotoviti stanje, neodvisnost od otrok in podjetja samega. (Glas, 1995).

Podjetnik ima pravico da ob izpolnitvi pogojev za starostno ali predčasno upokojitev preneha z opravljanjem dejavnosti, se pravi da likvidira svoje podjetje (zapre svoj s.p.) in se polno upokoji.

Zaprte podjetnikovega podjetja je ena izmed enostavnejših in najhitrejših možnosti za prenehanje opravljanja dejavnosti, vendar je lahko relativno draga v primerjavi z ostalimi možnostmi, predvsem ker je davčno neugodna in podjetnik s tem uniči svoje podjetje.

5.1 Potrebni koraki ter zakonske podlage za upokožitev in prenehanje opravljanja dejavnosti

Za uveljavitev pravice do pokojnine iz obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja mora podjetnik izpolnjevati zakonsko določeno starost, pokojninsko dobo in prenehanje obveznega zavarovanja. Vsi trije pogoji morajo biti izpolnjeni hkrati. Podlaga za odjavo iz obveznega socialnega zavarovanja je prenehanje opravljanja dejavnosti (Zaviršek, 2016).

Za prenehanje opravljanja dejavnosti in zaprtje podjetnikovega podjetja je potrebno izpeljati zakonsko določene postopke, ki jih v nadaljevanju opisujem.

Ko želi samostojni podjetnik prenehati opravljati dejavnost, mora skladno z ZGD-1 vsaj 15 dni pred prenehanjem opravljanja dejavnosti na spletnih straneh Agencije Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve (v nadaljevanju AJ PES) objaviti, da bo prenehal opravljati dejavnost in ob tem navesti tudi dan prenehanja (Ministrstvo za javno upravo, b.l.). Ob tem mora podjetnik v enakem roku o prenehanju opravljanja dejavnosti na primeren način (s pismi upnikom, v sredstvih javnega obveščanja, poslovnih prostorih) obvestiti svoje stranke, upnike, dolžnike, poslovne partnerje ter v obvestilu navesti tudi dan prenehanja opravljanja dejavnosti (Mercina, 2015a).

Prijavo za izbris iz Poslovnega registra Republike Slovenije mora podjetnik vložiti prek spletnega portala e-VEM ali na vstopnih točkah Vse na enem mestu (v nadaljevanju VEM) najmanj tri dni pred želenim datumom izbrisa. Pred prijavo prenehanja opravljanja dejavnosti mora razrešiti vsa vprašanja z dolžniki in delavci, saj se za razliko od gospodarskih družb pri podjetniku ne izpelje postopek likvidacije.

Potek postopka prenehanja opravljanja dejavnosti (Ministrstvo za javno upravo, b.l.):

- Najmanj tri dni pred presečnim datumom (datum prenehanja opravljanja dejavnosti) se odda prijava za izbris preko portala e-VEM ali na točki VEM.
- Podjetje se zapre tretji dan od oddaje prijave za izbris oziroma katerikoli kasnejši dan.
- Četrty dan na naslov podjetja prejme Sklep o izbrisu poslovnega subjekta iz Poslovnega registra Slovenije (Ministrstvo za javno upravo, b.l.).
- Najpozneje v osmih dneh od dneva izbrisa samostojnega podjetnika iz Poslovnega registra Slovenije, se je potrebno na ZZZS z obrazcem M-2 odjaviti od obveznih socialnih zavarovanj.
- Podjetnik mora v 60 dneh od dneva prenehanja opravljanja dejavnosti na Finančno upravo Republike Slovenije (v nadaljevanju FURS) vložiti davčni obračun akontacije dohodnine in dohodnine od dohodka iz dejavnosti na dan prenehanja opravljanja

dejavnosti. Iz tega obračuna morajo biti razvidni prihodki in odhodki, ki so nastali do dne prenehanja opravljanja dejavnosti.

Zakon o delovnih razmerjih (Ur. l. RS, št. 21/13, 78/13 – popr., 47/15 – ZZSDT, 33/16 – PZ - F, 52/16, v nadaljevanju ZDR-1) v 107. členu določa da je zaposlenim potrebno pravočasno vročiti odpoved delovnega razmerja (najmanj 30 dni prej), ki se brez vročitve ne zaključi, tudi če se podjetje zapre. V nasprotnem je zagroženo plačilo globe. Dokazilo o prenehanju delovnega razmerja je potrebno pri odjavi zaposlenih iz obveznih socialnih zavarovanj. Za zaposlene je pomembna navedba razloga odpovedi, da bodo upravičeni do nadomestila za brezposelnost (Ministrstvo za javno upravo, b.l.).

Po prenehanju opravljanja dejavnosti podjetnik ne sme pozabiti zapreti poslovni račun na banki.

Večino dokumentacije je potrebno hraniti 10 let (prejeti in izdani računi, izpiski, obračuni DDV, itd). Dokumentacijo, ki se nanaša na obdavčenje nepremičnin je potrebno hraniti 20 let. Obračune plač in izplačilne liste pa je potrebno hraniti trajno (Mercina, 2015a).

5.2 Davčni vidik

Med pripravami na upokožitev in prenehanje opravljanje dejavnosti se podjetnik sreča z dilemo kaj storiti s premoženjem podjetja. Če ima možnost za prodajo oz. zainteresirane kupce lahko premoženje proda še pred prenehanjem opravljanja dejavnosti. V nasprotnem primeru mu ne preostane drugega kot da premoženje prenese v gospodinjstvo na kar ga lahko kasneje proda kot fizična oseba. Na kakšen način bo odtujil premično in nepremično premoženje iz podjetja se bo odločil po lastni presoji, saj so tovrstni prenosi v glavnem predmet obdavčitve. Odtujitev opredmetenih osnovnih (opreme in nepremičnin) in obratnih sredstev (zaloge materiala, zaloge trgovskega blaga, zaloge nedokončane proizvodnje, razen denarnih sredstev) v času poslovanja kot prodaja le teh, ali prenos v gospodinjstvo ob prenehanju opravljanja dejavnosti različno vplivajo na davčno obremenitev podjetnika. Če odtujitev premoženja poveča davčno osnovo (zaradi dodatnih prihodkov, vračila uveljavljenih investicijskih olajšav, ali vračila prejetih subvencij) se dodatna davčna obremenitev pokaže preko poročila akontacije davka od dohodka pravnih oseb (obravnava po ZDoh-2). Ob odtujitvi blaga, materiala, opreme in nepremičnin dodatno davčno obremenitev lahko predstavlja tudi obdavčitev z DDV ali poročilo odbitnega DDV (obravnava po ZDDV-1).

5.2.1 Obravnava po Zakonu o dohodnini

Pri prodaji premoženja pred prenehanjem opravljanja dejavnosti, se pravi še v času poslovanja, prodajna vrednost povečuje poslovne prihodke in s tem davčno osnovo davka od dohodkov iz dejavnosti.

V skladu s 51. členom ZDoh-2 se prenehanje opravljanja dejavnosti šteje za odtujitev sredstev, ker bo podjetnik ob prenehanju opravljanja dejavnosti sredstva prenesel v svoje gospodinjstvo. O odtujitvi sredstev pri prenehanju opravljanja dejavnosti govorimo pri vseh vrstah sredstev, razen pri prenosu denarnih sredstvih. To pomeni, da bodo s prenehanjem opravljanja dejavnosti z nekaterimi izjemami, navedenimi v nadaljevanju, odtujena vsa osnovna sredstva (premičnine in nepremičnine) podjetnika, pa tudi njegova gibljiva sredstva (zaloge materiala, trgovskega blaga ipd.).

V 51. členu ZDoh-2 je določeno, kdaj odtujitev sredstev ni obdavčljiva. Ob prenehanju opravljanja dejavnosti ni obdavčljiv prenos tistih nepremičnin in opreme iz podjetja v gospodinjstvo, katere je podjetnik prenesel iz gospodinjstva v svoje podjetje ob začetku opravljanja dejavnosti ali kadarkoli po začetku opravljanja dejavnosti, če so bile te nepremičnine in oprema zgrajene oz. pridobljene že pred začetkom opravljanja dejavnosti (Klepec, 2008).

Izjema je opredeljena tudi v 146. členu ZDoh-2, ki določa da se ob prenehanju opravljanja dejavnosti za prihodek ne šteje prihodek, dosežen z odtujitvijo nepremičnine s prenosom iz podjetja zavezanca v njegovo gospodinjstvo, pridobljene v podjetje pred 1. januarjem 2005. S to zakonsko določbo so iz obdavčitve izvzete le tiste nepremičnine, ki imajo vlogo opredmetenega osnovnega sredstva, kar pomeni, da so vključene v register osnovnih sredstev, ne pa tiste, ki se morebiti obravnavajo kot zaloga, namenjena nadaljnji prodaji na trgu (Klepec, 2008).

Za vsa ostala sredstva, ki so vključena med opredmetena osnovna sredstva, kar pomeni, da so vpisana v register osnovnih sredstev in se zanje praviloma obračunava amortizacija velja, da se njihovi prenosi v gospodinjstvo obravnavajo kot odtujitev sredstev, zato so te transakcije, izvedene ob prenehanju opravljanja dejavnosti, obdavčljive (Mohorič, 2006).

Ker se na osnovi 51. člena ZDoh-2 prenosi sredstev med podjetnikovim podjetjem in gospodinjstvom štejejo za transakcije med povezanimi osebami, in ker 16. člen ZDoh-2 določa, da se v primeru transakcij med povezanimi osebami kot podlaga za ugotovitev višine dohodka uporabljajo primerljive tržne cene, se ob prenehanju opravljanja dejavnosti tista osnovna sredstva, ki niso bila prodana in se bodo prenesla v gospodinjstvo podjetnika, ovrednotijo po primerljivi tržni ceni. Tržna vrednost opreme in nepremičnin se bo ugotavljala s cenilnim zapisnikom, čeprav zakonski predpisi ne predpisujejo metode oziroma načina ugotavljanja vrednosti sredstev, ki se prenašajo v gospodinjstvo. Podjetnikov prihodek pri prenosu osnovnega sredstva v gospodinjstvo predstavlja pozitivna razlika med njegovo tržno vrednostjo in knjigovodsko vrednostjo, kar bo zvišalo osnovo za davek iz dejavnosti. Če pa je tržna vrednost manjša od knjigovodske, to predstavlja odhodek, ki bo znižal osnovo za davek iz dejavnosti (Mohorič, 2006).

Vsa ostala opredmetena sredstva podjetnika, ki ne sodijo med osnovna sredstva, ampak med gibljiva sredstva, ki ob prenehanju opravljanja dejavnosti ostajajo na zalogi v obliki zalog materiala, trgovskega blaga, nedokončane proizvodnje ali gotovih izdelkov, ter se prenašajo v gospodinjstvo se ovrednotijo po primerljivi tržni ceni in se na ta način vključijo v davčno osnovo dohodka iz dejavnosti (Klepec, 2008).

Podjetnik, ki je prenehal z opravljanjem dejavnosti, mora na osnovi uveljavljenih davčnih olajšav za investicije v opredmetena osnovna sredstva iz preteklih let oz. preteklih davčnih obračunov v povezavi z neizpolnjevanjem pogojev, ki se nanašajo na te olajšave, v davčnem obračunu povečati davčno osnovo od dohodkov iz dejavnosti. V 55. a členu ZDDPO-2 je navedeno, da podjetnik, ki je prenehal z opravljanjem dejavnosti in je prodal oziroma odtujil opremo oziroma neopredmeteno sredstvo, za katero je izkoristil davčno olajšavo po tem členu, prej kot v treh letih po letu vlaganja oziroma pred dokončnim amortiziranjem v skladu s tem zakonom, če je to krajše od treh let, mora za znesek izkoriščene davčne olajšave povečati davčno osnovo, in sicer v letu prodaje oziroma odtujitve opreme oziroma neopredmetenega sredstva.

Zakon o davčnem postopku (Ur. l. RS, št. 13/11 – UPB1, 32/12, 94/12, 101/13 – ZDavNepr, 111/13, 25/14 – ZFU, 40/14 – ZIN-B, 90/14, 91/15, v nadaljevanju ZDaP-2) v 296., 297. in 301. členu, določa, da mora samostojni podjetnik, ki preneha z opravljanjem dejavnosti med davčnim letom, izračunati akontacijo dohodnine od dohodka iz dejavnosti za obdobje, ki je krajše od koledarskega leta. To obdobje pa se konča z dnem prenehanja opravljanja dejavnosti. Zavezanec mora v 60 dneh po zaključku tega obdobja davčnemu organu predložiti davčni obračun. Če pride zaradi prenehanja opravljanja dejavnosti do izrednih povečanj davčne osnove, plačana akontacija dohodnine od dohodka iz dejavnosti med letom verjetno ne bo zadoščala za plačilo vseh obveznosti, ki bodo sledile iz novega davčnega obračuna, zato bo potreben poračun akontacije dohodnine. Razliko bo potrebno plačati v 30 dneh od dneva predložitve davčnega obračuna.

Nepremičnine, ki ostajajo v registru osnovnih sredstev, se na dan prenehanja opravljanja dejavnosti prenesejo v gospodinjstvo, podjetnik pa jih lahko kadarkoli pozneje proda kot fizična oseba. Ko fizična oseba pridobi nepremičnino s prenosom iz svojega podjetja, se za čas pridobitve kapitala šteje čas prenosa nepremičnine iz podjetja v gospodinjstvo oziroma datum prenehanja opravljanja dejavnosti.(101. člen ZDoh-2). Ko fizična oseba proda nepremičnino, je namreč obdavčena z davkom na dobiček iz kapitala. Davčna stopnja je 25% in se znižuje za vsakih dopolnjenih 5 let lastništva, tako da je po 5-ih letih 15%, 10-ih letih 10%, 15-ih letih 5%, po dopolnjenih 20-ih letih se davka ne plačuje več (132. Člen ZDoh-2). Tudi če gre za nepremičnino, ki jo je podjetnik vnesel v svoje podjetje ob začetku opravljanja dejavnosti ali kadarkoli pozneje, nato pa ob prenehanju opravljanja dejavnosti prenesel nazaj v gospodinjstvo, se za čas pridobitve kapitala upošteva čas, ko je podjetnik prenehal opravljati dejavnost.

Tudi v primeru, da je takšna nepremičnina v lasti podjetnika 20 let, bo torej moral ob prodaji v naslednjem letu po upokojitvi plačati 25% davek na ustvarjeni kapitalski dobiček (Klepec, 2008).

Obdavčitev prenosa nepremičnin iz podjetnikovega podjetja v gospodinjstvo ob prenehanju opravljanja dejavnosti je odvisna predvsem od načina in časa pridobitve nepremičnine ter njene knjigovodske in tržne vrednosti. Posebej predstavljam tri različne primere odtujitve nepremičnin ob prenehanju opravljanja dejavnosti glede na čas njihove pridobitve, saj imajo različen vpliv na davčno obremenitev podjetnika (Macarol, 2012):

- **Pri odtujitvi nepremičnine pridobljene pred začetkom opravljanja dejavnosti**, prenos nepremičnine v gospodinjstvo ne bo pomenil odtujitve sredstev po 51. členu ZDoh-2, ker je bila nepremičnina pridobljena že pred začetkom opravljanja dejavnosti. Ob nadaljnji prodaji podjetnika kot fizične osebe po prenehanju opravljanja dejavnosti se bo pri ugotavljanju kapitalskih dobičkov upoštevala njena primerljiva tržna cena, ki jo bo ugotovil cenilec gradbene stroke na dan prenehanja opravljanja dejavnosti in ne njena knjigovodska vrednost. Na dan prenehanja opravljanja dejavnosti je priporočljivo opraviti cenitev tudi tistih nepremičnin, ki so bile vnesene v podjetje kot stvarni vložek (četudi se še ne ve, ali bo nepremičnina ostala v gospodinjstvu ali pa bo odtujena). Če bo pozneje odtujena, bo že imela pripravljeno cenitev in s tem tudi realnejšo vrednost nepremičnine ob pridobitvi v gospodinjstvo, kar lahko občutno zmanjša davčno obveznost ob njeni poznejši prodaji. Če bo prodajna vrednost nepremičnine, ki jo bo prodal kasneje kot fizična oseba, na dan prodaje enaka ocenjeni tržni ceni ob prenosu v gospodinjstvo, ne bo izkazoval osnove za davek od dobička iz kapitala, saj ne bo razlike med vrednostjo kapitala ob pridobitvi v gospodinjstvo in prodajno vrednostjo ob njegovi odtujitvi.
- **Pri odtujitvi nepremičnine pridobljene v času opravljanja dejavnosti, vendar pred 1.1.2005**, se ob prenehanju opravljanja dejavnosti ne bodo ugotavljale obdavčljive razlike (razlika med knjigovodsko in tržno vrednostjo nepremičnine), kar pomeni, da bodo tudi takšne nepremičnine lahko prenesene v gospodinjstvo brez davčnih posledic. Če bodo pozneje s strani fizične osebe prodane, se bodo ugotavljali dobički iz kapitala kot razlika med knjigovodsko vrednostjo nepremičnine na dan prenehanja opravljanja dejavnosti in njeno prodajno vrednostjo.
- Stopnja davka od dobičkov iz kapitala, ki ga je potrebno plačati ob prodaji nepremičnin, za fizične osebe znaša 25%, ki se vsakih pet let zniža, po koncu 20 let pa ni več davka. Davčna obveznost je dokončna in ne pomeni vira dohodnine, ki bi ga bilo treba vključiti v letno dohodninsko obdavčitev.
- **Pri odtujitvi nepremičnine pridobljene v času opravljanja dejavnosti, vendar po 1.1.2005**, se bo ob prenehanju opravljanja dejavnosti ugotavljala razlika med knjigovodsko vrednostjo na dan prenehanja opravljanja dejavnosti in med njeno primerljivo tržno vrednostjo na ta dan. Ta razlika se bo prištela davčni osnovi v obračunu davka od dohodkov iz dejavnosti v letu prenehanja opravljanja dejavnosti in

bo obdavčena progresivno, stopnja davka pa bo odvisna od višine osnove za davek iz dejavnosti. Ko bo pozneje ta nepremičnino morda prodana s strani fizične osebe, se bo štelo, da je datum pridobitve te nepremične datum prenehanja opravljanja dejavnosti, kot nabavna vrednost pa se bo upoštevala primerljiva tržna cena na dan prenehanja opravljanja dejavnosti, saj je bil ob prenehanju opravljanja dejavnosti že plačan davek od razlike med knjigovodsko in primerljivo tržno vrednostjo nepremičnine. Zato se bodo kapitalski dobički ugotavljali le kot razlika med nabavno vrednostjo nepremičnine v višini poštene tržne vrednosti na dan prenehanja opravljanja dejavnosti in med njeno prodajno vrednostjo na dan prodaje.

5.2.2 Obravnava po Zakonu o davku na dodano vrednost in Zakonu o davku na promet nepremičnin

Davčne obveznosti samostojnega podjetnika, ki se namerava upokojiti in prenehati opravljati dejavnost, izhajajo tudi iz ZDDV-1. V skladu s 3. členom ZDDV-1 so predmet obdavčitve dobave blaga, ki jih samostojni podjetnik izvede v okviru opravljanja svoje dejavnosti za plačilo. Za predmet obdavčitve se poleg prodaje sredstev v času opravljanja dejavnosti, po 7. in 8. členu ZDDV-1 šteje tudi prenos sredstev v gospodinjstvo ob prenehanju opravljanja dejavnosti, ob pogoju, če je bila za to blago ali za ta sredstva ob pridobitvi oz. nabavi dana pravica do celotnega ali delnega odbitka DDV.

Predpostavlja se, da bo podjetnik ob prenehanju opravljanja dejavnosti svoja poslovna sredstva prodal lastnemu gospodinjstvu, zato se prenosi sredstev iz podjetja v gospodinjstvo obravnavajo kot promet za plačilo in zahtevajo obračun DDV, kljub temu da gospodinjstvo podjetniku ne bo plačalo za tako prenesena sredstva (Mohorič, 2006).

Podjetnik, davčni zavezanec za DDV, bo moral na dan pred prenehanjem identifikacije popisati vse zaloge, nepremičnine in opremo, pri nabavi katerih je odbijal DDV in tudi opremo, ki jo je nabavil pred uvedbo DDV v času prometnega davka in nato obračunati DDV od (Zalokar, 2007c):

- nabavne vrednosti zalog blaga, pri katerih je odbijal DDV,
- vrednosti osnovnih sredstev v času prenehanja opravljanja dejavnosti,
- opreme, ki jo je nabavil v času ureditve prometnega davka.

Po ZDDV-1 mora podjetnik pri prenosu zalog, opredmetenih osnovnih sredstev in nepremičnin v gospodinjstvo obračunati DDV samo tedaj, ko je imel ob nabavi ali gradnji pravico do odbitka vstopnega DDV, ne glede na to ali je to možnost izkoristil. (Mohorič, 2006).

Ob prodaji je osnova za obračun DDV prodajna cena, ob prenosu v gospodinjstvo pa je v skladu s 36. a členom ZDDV-1 pri dobavah blaga, ki se opravijo med povezanimi osebami,

davčna osnova enaka tržni vrednosti, če je plačilo za dobavo, med drugim, nižje od tržne vrednosti in naročnik nima pravice do odbitka celotnega DDV (Bučar, 2016).

Kot določa 183. člen ZDDV-1, se pri prenosu osnovnega sredstva, od katerega pri nabavi ni bilo pravice do odbitka DDV, ker je bilo sredstvo nabavljeno s plačilom prometnega davka v skladu z Zakonom o prometnem davku, obračuna DDV od tržne cene osnovnega sredstva. Pri tem se sme priznati kot odbitek DDV znesek, ki ga ugotovi po preračunani stopnji davka od prometa proizvodov od knjigovodske vrednosti osnovnega sredstva, vendar največ v višini, ki je enaka znesku DDV, obračunanem od tega prometa.

V primeru prenosa osnovnih sredstev mora prenosnik upoštevati 69. člen ZDDV-1 v katerem je opredeljen popravek odbitka DDV pri prometu s osnovnimi sredstvi, ter 44. člen ZDDV-1, ki opredeljuje kdaj je promet z nepremičninam oproščen obdavčitve z DDV.

Pri prenosu osnovnih sredstev (opreme) v gospodinjstvo, ki je bila nabavljena z DDV (pravica do odbitka vstopnega DDV), in še ni poteklo 5 let od nabave, je potrebno opraviti popravek odbitka DDV. ZDDV-1 v 69. členu navaja da se za osnovna sredstva popravek odbitka DDV razporedi na obdobje 5 let, razen za nepremičnine, ki so bile pridobljene kot osnovna sredstva, za katere se popravek razporedi na obdobje 20 let. Obdobje iz prvega odstavka tega člena začne teči z začetkom uporabe osnovnega sredstva, za začetek uporabe pa se šteje davčno obdobje, v katerem je izvršen (oziroma ni izvršen) odbitek DDV. Letni popravek znaša $1/5$ oziroma $1/20$ zneska DDV, ki je bil zaračunan na osnovna sredstva in se izvede na podlagi sprememb v upravičenosti do odbitka v naslednjih letih glede na upravičenost v letu, v katerem je bilo blago prvič uporabljeno. Izračun zneska pa je opredeljen v 111. členu Pravilnik o izvajanju Zakona o davku na dodano vrednost (Ur. l. RS, št. 141/06, 52/07, 120/07, 21/08, 123/08, 105/09, 27/10, 104/10, 110/10, 82/11, 106/11, 108/11, 102/12, 54/13, 85/14, 95/14, 39/16 in 45/16, v nadaljevanju PZDDV-1).

V primeru prenosa nepremičnine v gospodinjstvo za katero velja, da od dneva nabave oz. vselitve v nepremičnino pa do dneva prenehanja opravljanja dejavnosti, ko bo izvršen prenos nepremičnine v gospodinjstvo, še ni poteklo dve leti mora podjetnik zavezanec obračunati DDV. Pri prenosu rabljene nepremičnine v gospodinjstvo, katera se uporablja več kot dve leti, ni potrebno obračunati DDV (oproščen prenos po 44. členu ZDDV-1) in prenos tudi ni obdavčen z davkom na promet nepremičnin (ne predstavlja prenosa lastninske pravice, kar je temeljni pogoj za obračun davka na promet nepremičnin), pač pa mora podjetnik izvršiti popravek odbitka DDV na osnovi 69. člena ZDDV-1. Odbitek vstopnega DDV je mogoč le v primeru, ko je bil DDV ob nabavi oz. pridobitvi nepremičnine sploh zaračunan ter seveda pod pogojem, da je podjetnik nepremičnino uporabljal za opravljanje dejavnosti, ki je obdavčena z DDV (Djukić, 2006).

Če je podjetnik kupil nepremičnino z DDV-jem (pravica do odbitka vstopnega DDV), jo uporabljal več kot 20 let, govorimo pri prenosu nepremičnine na gospodinjstvo o

oproščenem prometu (44. člen ZDDV-1) in ni nikakršne korekcije z vidika DDV. Če bi jo uporabljal več kot 2 leti in manj kot 20 let, bi bil to prav tako oproščen promet, vendar bi moral opraviti popravek odbitka DDV (69. člen ZDDV-1) (Bučar, 2016). V primeru prodaje pride do prenosa lastninske pravice na nepremičnini in tak promet postane obdavčljiv z 2% davkom na promet nepremičnin. V omenjenima primeroma oproščenega prometa lahko podjetnik pri prodaji nepremičnine v skladu s 45. členom ZDDV-1 izkoristi pravico do izbire načina obdavčitve in se s kupcem dogovori, da bo namesto davka od prometa nepremičnin, obračunal DDV po predpisani stopnji. Vendar navedeno velja le v primerih, ko je kupec nepremičnine zavezanec za DDV in ima na osnovi tega pravico do odbitka celotnega DDV, drugače je potrebno plačati davek na promet nepremičnin, ter popraviti odbitek DDV (69. člen ZDDV-1).

Če bi podjetnik nepremičnino uporabljal manj kot 2 leti, bi bila prodaja ali prenos v gospodinjstvo obdavčen z DDV. Enko velja tudi v primeru, da je podjetnik kupil nepremičnino v sistemu obrnjene davčne obveznosti (76. a člen ZDDV-1 v povezavi s 45. členom ZDDV-1 – skupna izjava kupca in prodajalca) (Bučar, 2016).

Se pravi, da mora podjetnik pri prodaji ali drugačni odtujitvi nepremičnin in tudi ostalih osnovnih sredstev ravnati takole: če si je pri nabavi odbijal DDV in pri odtujitvi obračuna DDV, ne popravlja odbitka DDV, če si je pri nabavi odbijal DDV in pri odtujitvi ne obračuna DDV, pa popravi odbitek DDV (Zalokar, 2007b).

V primeru, da je prodaja nepremičnine oproščena obračuna DDV, bo v skladu s Zakonom o davku na promet nepremičnin potrebno plačati 2% davek na promet nepremičnin. Posamezna transakcija oz. promet nepremičnine je v vsakem primeru obdavčen bodisi z DDV bodisi z davkom na promet nepremičnin (Djukić, 2006).

5.2.3 Vračilo subvencij

V primeru, da je podjetnik v času poslovanja prejel subvencije, mora biti ob prenehanju opravljanja dejavnosti pozoren na določila v pogodbah o odobritvi subvencij, predvsem na časovna določila. Kršenje teh določil lahko pomeni vračilo celotne subvencije ali pa le sorazmerni del, v vsakem primeru to predstavlja dodatno obremenitev ob upokojevanju.

5.3 Strateški vidik

Podjetnik mora ob prenehanju opravljanja dejavnosti upoštevati, da bo to imelo vpliv tudi na njegove osebne finance. Stvari kot so npr. avto, telefon, itd., ki jih je prej financiral skozi podjetje bo sedaj moral financirati sam. Že pred odločitvijo o prenehanju opravljanja dejavnosti si podjetnik pogosto postavi vprašanje ali bo po tem še vedno lahko vzdrževal obstoječi standard ali živel celo bolje oziroma bo moral še dodatno delati. Največja strahova podjetnikov, ki zaviralno delujeta tudi pri načrtovanju nasledstva sta, da podjetnik

ne ve natančno kaj bo po izstopu počel zato se podjetja oklepa, ter da podjetnik ne ve koliko je njegovo podjetje vredno, koliko bo zanj iztržil in na drugi strani nima informacije koliko bi za podjetje moral iztržiti, da bi lahko živel kot si je predstavljal. Najpogosteje pa podjetniki, ki počasi in premišljeno načrtujejo nasledstvo tudi iztržijo dovolj, da po izstopu uresničijo zastavljene cilje (Hawkey, 2005).

Upravičeni razlog za zaprtje podjetnikovega podjetja je edino gospodarski. Bodisi izguba trga zaradi krize, nestrategskega poslovanja, slabega gospodarjenja, poslovanja v neperspektivni panogi, itd. Velikokrat podjetniki ne vidijo izhoda oz. možnosti nadaljevanja dejavnosti, ker potomci nočejo prevzeti odgovornosti. Šele če podjetnik ne uspe prepričati ali najti prevzemnika, naj začne razmišljati o zaprtju podjetja. Ugasnitev je smiselna tudi, če je poslovanje slabo v daljšem obdobju (Kavs, b.l.).

Ob prenehanju opravljanja dejavnosti si podjetnik lahko zagotovi določeno finančno varnost tako, da proda premoženja podjetja še v času poslovanja, oziroma ga ob prenehanju opravljanja dejavnosti prenese v gospodinjstvo, ter ga lahko kasneje proda kot fizična oseba. Se pravi, da želi podjetnik ob upokojitvi iztržiti določeno vrednost od svojega podjetja. Nekateri so prepričani, da je njihovo podjetje vredno precej več kot je v resnici, spet drugi ugotovijo, da imajo bistveno več kot so pričakovali. Vrednotenje podjetij, je Hawkey (2005) opisal z besedami: »An art and not a science« (umetnost in ne znanost). Koliko je podjetje vredno danes in koliko bo morda vredno v prihodnosti je namreč bolj, kot od izbrane metodike odvisno od osebne presoje in argumentacije ocenjevalca. Ne glede na vrednotenja, ki jih morajo za podjetnika opraviti strokovnjaki (osnovno, knjigovodsko, oceno vrednosti lahko pripravi tudi računovodja), pa le-ta ne more in ne sme mimo dejstva, da je podjetje vredno točno toliko, kot je za njega pripravljen plačati kupec v trenutku, ko podjetnik želi prodati oziroma je podjetje vredno toliko kot je vredno ob likvidaciji (Ahej, 2008).

Ob bojazni, da pokojnina ter morebitna renta od prodanega premoženja ne bo zadosten vir prihodkov za vzdrževanje želenega življenjskega sloga, je pomembno da je podjetnik seznanjen z možnostmi dodatnega zaslužka.

ZPIZ-2 upokojencu ne omejuje, da poleg pokojnine pridobiva dohodke na podlagi sklenjenih pogodb civilnega prava oziroma avtorskih pogodb. Možnosti za upokojenca, ki želi prejemati polno pokojnino in poleg tega delati, so (Setnikar, 2016):

- delo preko civilne pogodbe (avtorska, podjemna, mandatna, itd.),
- opravljanje začasnega in občasnega dela upokojencev,
- opravljanje osebnega dopolnilnega dela,
- opravljanje kratkotrajnega dela.

Delo preko **pogodb civilnega prava**, ne glede na obseg in višino izplačila, ne vpliva na upokojenčevo pokojnino, vendar pa upokojenec ne sme opravljati dela po pogodbah civilnega prava, če obstajajo elementi delovnega razmerja (Setnikar, 2016).

Na podlagi Zakona o urejanju trga dela (Ur. l. RS, št. 80/10, 40/12 – ZUJF, 21/13, 63/13, 100/13, 32/14 – ZPDZC-1, 47/15 – ZZSDT, v nadaljevanju ZUTD) lahko vsi upokojenci opravljajo **začasno ali občasno delo**, ki ima nekatere elemente delovnega razmerja, razen tistih, ki prejemajo delno starostno ali predčasno pokojnino, delno pa so še delovno aktivni. Pri tovrstnem delu je potrebno upoštevati zakonske omejitve. Te omejitve se nanašajo na najnižje urne postavke (4,20 EUR bruto), dovoljenega števila ur opravljenega začasnega ali občasnega dela (največ 60 ur v koledarskem mesecu) ter maksimalna višina letnega dohodka upokojenca (6.300 EUR bruto) (Setnikar, 2016).

Osebno dopolnilno delo ureja Zakon o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno (Ur. l. RS, št. 32/2014, v nadaljevanju ZPDZC-1). Za opravljanje osebnega dopolnilnega dela imajo posamezniki dve možnosti: lahko opravljajo osebno dopolnilno delo za druge (naročnik, ki je lahko samo fizična oseba za vas kupi vrednotnico), ali pa kupijo vrednotnico zase (Kastelic, 2015).

Namen omogočanja **kratkotrajnega dela** je, da lahko npr. zakonec, otroci in starši lastnika oziroma solastnika mikrodržbe, ustanovitelja zavoda oziroma samozaposlene osebe z največ 10 zaposlenimi v primerih izredno povečanega obsega dela pri naštetih delodajalcih opravljajo kratkotrajno delo (delo v obsegu največ 40 ur mesečno) – neke vrste pomoč, za katero ne prejemajo plačila. Vendar pa je potrebno osebo, ki bo opravljala kratkotrajno delo pred začetkom dela prijaviti pri Zavodu za zdravstveno varstvo Slovenije v zavarovanje za primer poškodbe pri delu ali poklicne bolezni (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, b.l.).

Pri odločanju o upokojitvi in prenehanju opravljanja dejavnosti je z vidika načrtovanja bodoče finančne varnosti za upokojenca pomemben tudi institut **reaktivacije**. V primeru prenizke pokojnine in nezmožnosti pridobivanja dodatnih prihodkov preko zgoraj opisanih načinov dela, se lahko uživalec pokojnine reaktivira. To pomeni, da upokojencu, ki na območju Republike Slovenije začne ponovno delati oziroma opravljati dejavnost, znova pridobi lastnost zavarovanca in se mu pokojnina v tem času ne izplačuje. ZPIZ-2 razširja možnost ponovne vključitve v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje za krajši zavarovalni čas od polnega in tako omogoča sočasen status uživalca pokojnine in samozaposlene osebe. Sočasen status uživalca pokojnine in zavarovanca je tako mogoč pri uživalcih pokojnine, ki na območju Republike Slovenije začnejo ponovno opravljati dejavnost v obsegu najmanj 25% polnega zavarovalnega časa. V teh primerih se izplačuje sorazmerni del pokojnine glede na obseg zavarovanja, ki ga bo izbral posamezen zavarovanec. V času izplačevanja sorazmernega dela pokojnine lahko zavarovanec zahteva spremembo izplačila sorazmernega dela pokojnine zaradi spremembe števila ur dela

oziroma opravljanja dejavnosti (Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije, 2016a).

Odločitev podjetnika, da preneha opravljati dejavnost, zapre svoje podjetje in se polno upokoji nima vpliva samo nanj osebno, ampak tudi na poslovne partnerje in zaposlene. Najkasneje z dnem prenehanja opravljanja dejavnosti preneha veljavnost sklenjenih pogodb s poslovnimi partnerji, zato jih je potrebno obvestiti o svoji nameri še pred iztekom časa odpovednega roka. Pomembno je urediti odnose s kupci in dobavitelji, saj bo v primeru reaktivacije lažje obnoviti odnose z njimi, če bodo le ti razčiščeni pred prenehanjem opravljanja dejavnosti.

Z odpovedjo pogodbe zaposlenim zaradi prenehanja opravljanja dejavnosti delavcem pripada odpravnina. Za izračun se uporabljajo določbe 108. člena ZDR-1, in sicer za primer odpovedi iz poslovnih razlogov. Zaposleni so upravičeni do odpravnine za vsako leto delovnega razmerja pri zadnjem delodajalcu oz. njegovih pravnih prednikih. Osnova za izračun odpravnine je povprečna mesečna bruto plača v zadnjih treh mesecih z upoštevanjem faktorja trajanja zaposlitve. Za zaposlitve, ki so trajale od 1 do 10 let ta znaša 1/5 plače, za tiste od 10 do 20 let 1/4 plače ter za tiste, ki so trajale več kot 20 let 1/3 plače za vsako leto zaposlitve. Odpravnine do višine desetih povprečnih mesečnih plač v Sloveniji so neobdavčene. To ne velja za odpuščene družinske člane, kjer se znesek odpravnine obravnava kot prenos sredstev v privatno last in je v celoti obdavčen (Ministrstvo za javno upravo, b.l.).

ZGD-1 v 7. členu določa, da je samostojni podjetnik po prenehanju opravljanja dejavnosti še vedno odgovoren za vse neporavnane obveznosti, ki izhajajo iz naslova opravljanja dejavnosti, in sicer z vsem svojim osebnim premoženjem. Prav tako prevzame pravico do vseh neplačanih terjatev, ki jih ima njegov podjetje do svojih kupcev na dan prenehanja opravljanja dejavnosti.

Preden se podjetnik odloči za zaprtje svojega podjetja mora ugotoviti kaj to vrednostno pomeni zanj. Analizirati mora vpliv zaprtja na vrednost njegovega bodočega finančnega in premoženjskega stanja ter ga primerjati z drugimi opcijami, predvsem z obremenitvijo pri prodaji podjetja ali preoblikovanju v kapitalsko družbo. Vplive mora analizirati glede na uspešnost poslovanja ter potencial za prihodnje poslovanje, velikost in sestavo premoženja, ter število in strukturo zaposlenih.

Prvo vprašanje, na katerega si je treba odgovoriti je, ali podjetje še dobro posluje ali je že v težavah in nima posla. Če posel namreč teče, je bolj smiselno, da podjetnik poišče naslednika ali kupca za svoje podjetje in tako zagotovi nadaljevanje dejavnosti in ohranitev delovnih mest. Prava vrednost podjetja namreč ni v vrednosti opreme, zalog ali nepremičnin, ki jih ima v lasti, ampak v znanju zaposlenih, kupcih in sklenjenih pogodbah, ki z zaprtjem podjetja ugasnejo (Budal, 2013). V tem primeru je potrebno razmisliti o

davčno nevtralnem prenosu oziroma statusnem preoblikovanju s katerim se izogne dodatnim davčnim bremenom ob upokojitvi. Vendar obstaja nevarnost, da bo treba preložene davčne obveznosti poravnati, če pride do neizpolnitve pogojev za tovrsten prenos oz preoblikovanje.

Najpomembnejše vprašanje ob prenehanju opravljanja dejavnosti je vprašanje vrednosti podjetja oz. posla in na drugi strani vprašanje vrednosti sredstev podjetja. Iz strateškega vidika je zaprtje smiselna za podjetja, ki ustvarjajo nizke dohodke, dalj časa slabo poslujejo zaradi zunanjih dejavnikov (slabe razmere na trgu), delovanja v neperspektivnih panogah, ter nimajo potenciala za nadaljnji razvoj in uspeh. Za ta podjetja je težko najti prevzemnika, preoblikovanje v kapitalsko družbo pa je iz poslovnega in stroškovnega vidika nesmiselno. Pri prodaji podjetja kot celote ceno poleg vrednosti premoženja določajo pričakovani donosi, in če so ta pričakovanja slaba, lahko za podjetje kot celoto iztržimo celo manj kot v primeru postopne prodaje posameznega premoženja še v času poslovanja in prodaji premoženja kot fizična oseba po prenehanju opravljanja dejavnosti. Predvsem ko je stroje ali nepremičnino mogoče uporabiti v druge namene. Na tem mestu naj omenimo, da je priporočljivo sredstva podjetja (nepremičnine, stroji), ki niso nujno potrebni za opravljanje osnovne dejavnosti prodati pred samim prenehanjem opravljanja dejavnosti, pogosta je namreč situacija, da sredstva v postopku zaradi negativnega prizvoka izgubijo na vrednosti. Tudi vprašanje vrednosti goodwilla je kočljivo; good will namreč izhaja iz aktivnosti delujočega podjetja in je tako ob njegovem prenehanju vredno – nič. Vrednost podjetja in premoženja pa v takem primeru s časoma samo še pada (Ahej, 2009).

Ob prenehanju opravljanja dejavnosti je pomembno, da podjetnik delavcem pravočasno vroči odpovedi delovnega razmerja. Delovnega razmerja namreč brez vročene odpovedi ni konec, četudi je podjetnikovo podjetje v zapiranju. Podjetnik bo v takem primeru tudi v prekršku in bo moral plačati globo, brez pisne odpovedi sploh ne bo mogel odjaviti zaposlenih z ZZZS (Budal, 2013).

Kljub strateškim razlogom, ki opravičujejo prenehanje opravljanja dejavnosti, moramo po drugi strani upoštevati obremenitve, predvsem možne davčne posledice zaradi odtujitve sredstev (višja davčna osnova in s tem višji davek od dejavnosti pravnih oseb, poračun DDV in investicijskih olajšav, vračilo subvencij).

Četudi podjetnik ob prenehanju opravljanja dejavnosti nima likvidnih sredstev ali ima celo dolgove, z prenehanjem opravljanja dejavnosti lahko nastanejo nove davčne obveznosti. Zato je smiselno že nekaj mesecev pred datumom prenehanja z računovodstvom simulirati različne scenarije. Ob prenehanju opravljanja dejavnosti je praviloma treba obračunati DDV od opreme in zalog, ki jih prenesemo po zaprtju podjetja v gospodinjstvo. Ob tem bo morda treba plačati tudi davek iz dejavnosti, saj se prenos sredstev v gospodinjstvo smatra za promet, opravljen s povezanimi osebami. Da bi bila davčna osnova čim nižja, je zato

pametno v mesecih pred prenehanjem opravljanja dejavnosti na zakonit način čim bolj znižati aktivo podjetja, tako da na primer samostojni podjetnik odproda ali vrne vse zaloge materiala in če je le možno odproda vsa osnovna sredstva, ki jih ne namerava zadržati v gospodinjstvu. Če je njihova knjigovodska vrednost nič, je lahko njihova ocenjena tržna vrednost bistveno višja. Ena od možnosti je tudi, da sredstva prenese v gospodinjstvo in jih kasneje proda kot fizična oseba, kar je neobdavčeno, vendar bo prenos v gospodinjstvo obdavčen. Zavedati se je treba tudi, da bo DURS obračunal DDV od izstavljenih računov, četudi ti niso bili plačani, saj v skladu z davčno zakonodajo davčna obveznost nastane z izstavitvijo in ne s plačilom računa. Z davčnimi uradniki se je treba pravočasno posvetovati in pojasniti svoj položaj, saj se lahko dogovorite za obročno odplačevanje davkov, sami ocenite vrednost opreme in se tako izognete stroškom cenilca, pojasnite, da je tržna vrednost opreme nižja od knjigovodske, saj opreme, ki je imate, trenutno nihče ne kupuje (Budal, 2013).

Za taiste podjetnike se lahko izkaže, da je davčna obremenitev ob zaprtju ali prodaji njihovega podjetja tako velika, da postavi pod vprašaj smiselnost tega postopka, ker je enostavno predrago. Če se podjetniki želijo polno upokojiti morajo pretehtati ali ob zaprtju oziroma prodaji podjetja kot celote plačati ceno davčne obremenitve, ali pa se odločiti za strateško neustrezno opcijo preoblikovanja podjetja v kapitalsko družbo brez davčnih posledic. Ob tem mora delež v družbi zadržati tri leta, sicer nastopijo davčne posledice, kot pri odtujitvi sredstev. Po treh letih pa se bodo zmanjšale prej omenjene davčne obremenitve, pa tudi vrednost podjetja. V prvem primeru bo iztržil boljšo kupnino ob večji davčni obremenitvi, v drugem primeru pa bo dosegel manjšo kupnino ob manjši davčni obremenitvi. Ob zasledovanju maksimiranja izkupička se naj bi odločil za opcijo kjer mu bo ostalo več, vendar pa je tu še faktor tveganja, ki v današnjih negotovih časih pomembno vpliva na osebne preference podjetnikov.

6 PRENOS PODJETJA NA PODJETNIKA PREVZEMNIKA IN UPOKOJITEV

Podjetniki se lahko odločijo, da ob upokojitvi svoje podjetje neodplačno ali odplačno prenesejo na naslednika ali drugo fizično osebo. Odvisno od tega, na koga želijo prenesti svoje podjetje, lahko nastopijo različne davčne posledice. Ob upokojitvi je prenos podjetnikovega podjetja na naslednika možen z univerzalnim pravnim nasledstvom, v nekaterih primerih pa ga je bolj smiselno izpeljati s singularnim prenosom, se pravi brez uporabe univerzalnega pravnega nasledstva. Prenos lahko opravimo na novega podjetnika prevzemnika ali pa na že obstoječega podjetnika prevzemnika. Nekatero od teh postopkov je možno izvesti davčno nevtrarno, tako da ne nastopijo davčne posledice pri podjetniku prenosniku in podjetniku prevzemniku, vendar le ob izpolnjevanju določenih pogojev (Drobež Tomšič, 2014).

6.1 Potrebni koraki ter zakonske podlage za prenos podjetja na podjetnika prevzemnika in upokojitev

Prenos podjetnikovega podjetja ali dela podjetja v smislu univerzalnega pravnega nasledstva na že obstoječega podjetnika prevzemnika ali na novoustanovljenega podjetnika prevzemnika ureja 72. a člen in 72. b člen ZGD-1, prenos v smislu davčne nevtralnosti pa ureja 51. člen ZDoh-2. Zakonske obveznosti do FURS pa so opredeljene v 303. členu ZDavP-2.

6.1.1 Prenos podjetnikovega podjetja v smislu univerzalnega pravnega nasledstva po ZGD-1

Z uporabo univerzalnega pravnega nasledstva podjetnik prevzemnik vstopi v vsa pravna razmerja, katerih subjekt je bilo podjetje prenosnika, kar je pomembno zaradi ohranitve vseh sklenjenih pogodb, veljavnosti splošnih pogojev v pogodbah, pridobljenih bonitet in drugih pravic, ki niso zavedene v bilancah (Macarol, 2013).

ZGD-1 v 72. a členu določa, da lahko podjetnik za časa svojega življenja prenese podjetje na drugo fizično osebo (podjetnika prevzemnika). S prenosom preidejo na podjetnika prevzemnika podjetje podjetnika ter pravice in obveznosti podjetnika v zvezi s podjetjem. Podjetnik prevzemnik kot univerzalni pravni naslednik vstopi v vsa pravna razmerja v zvezi s prenesenim podjetjem podjetnika. V 72. b členu pa ZGD-1 omogoča prenos dela podjetnikovega podjetja. Takšen prenos je možen na že delujočega podjetnika prevzemnika ali na novega podjetnika.

Postopek prenosa z univerzalnim pravnim nasledstvom podjetniku omogoča, da podjetje med samim potekom tega postopka prenosa nemoteno posluje, z vpisom prenosa v register pa vsi sestavni deli njegovega podjetja (sredstva, obveznosti, pravice), ki so določeni na obračunski dan, preidejo na podjetnika prevzemnika. Pri tem veljajo tudi posebna pravila za pripravo računovodskih in davčnih izkazov in vodenja knjigovodstva v vmesnem obdobju do vpisa tega prenosa v register (Drobež Tomšič, 2014).

Prvi korak je **sprejetje odločitve o prenosu in določitev datuma prenosa** oziroma dneva obračuna prenosa. Datum prenosa je pomemben saj je enostavneje izpeljati postopek, če se vse aktivnosti zgodijo v enem obračunske obdobju. Drugi korak je da na spletni strani AJPES-a vsaj 15 dni pred datum prenosa **objavi namero o prenosu** podjetja prenosnika na podjetnika prevzemnika, ter objava datuma prenosa. Na dan obračuna prenosa podjetja, torej bilančni presečni dan, mora dosednji podjetnik sestavi računovodske izkaze podjetja, ki so potrebni za pripravo pogodbe o prenosu. Naslednji korak je **sklenitev pogodbe o prenosu** podjetja v obliki notarskega zapisa. Nato mora prevzemnik **vložiti prijavo za vpis prenosa podjetja pri AJPES** ali preko e-VEM. AJPES nato hkrati vpiše podjetnika

prevzemnika v Poslovni register Slovenije, v kolikor ta že ni vpisan in po uradni dolžnosti izbriše dosedanjega podjetnika, pri delnem prenosu pa prenosnik ostane vpisan. Če je podjetnik zavezanec za DDV, z dnem prenehanja opravljanja dejavnosti preneha tudi identifikacija za namene DDV. Z vpisom prenosa podjetja v Poslovni register Slovenije dosedanji podjetnik preneha opravljati dejavnost, podjetje pa preide na podjetnika prevzemnika (Inštitut za računovodstvo, 2015).

6.1.2 Prenos podjetnikovega podjetja brez univerzalnega pravnega nasledstva-singularni prenos

Prenos podjetja iz dosedanjega podjetnika na podjetnika prevzemnika je možen tudi brez uporabe univerzalnega pravnega nasledstva in sicer, da podjetnik prevzemnik registrira dejavnost v Poslovnem registru pred datumom prenosa, nato pa se z neoblično pogodbo z overjenimi podpisi o prenosu podjetja opravi prenos dosedanjega podjetja. Pride do pogodbenega prevzema vseh ali samo nekaterih sredstev in obveznosti iz bilance stanja, ter dogovorjenih zunaj bilančnih pravic in obveznosti (Inštitut za računovodstvo, 2015).

Med bilančno presečnim datumom ter datumom vpisa tovrstnih prenosov v poslovni register, ko podjetnik prenosnik tudi dejansko preneha z opravljanjem dejavnosti, vedno pride do časovnega razkoraka. Do datuma vpisa prenosa v poslovni register podjetnik prenosnik še naprej izdaja račune in prejema račune za svoje ime (in vodi poslovne knjige v svojem imenu, vendar za račun podjetnika prevzemnika), poslovni dogodki pa se po bilančno presečnem datumu po uspešno opravljenem vpisu v poslovni register računovodsko evidentirajo in obdavčijo pri podjetniku prevzemniku (Drobež Tomšič, 2014).

6.1.3 Prodaja sredstev prenosnika – »neformalen prenos«

Prenosnik pa se lahko odloči da bo opravil »neformalen prenos«, da pred prenehanjem opravljanja dejavnosti proda sredstva (oprema, zaloge, material, nedokončana proizvodnja,...) prevzemniku ali gospodarski družbi, ki nato samo prevzame njegov posel. Ob tem se odplačno prenesejo sredstva, ki so predmet prodaje, ne prenašajo pa se obveznosti in pravice. Prodaja sredstev poteka po pravilih in računovodskih oziroma davčnih pravilih, ki veljajo za običajne prodaje.

6.2 Davčni vidik

Ne glede na to ali podjetnik ob upokojitvi prenaša svoje podjetje na podjetnika prevzemnika z uporabo univerzalnega pravnega nasledstva ali na način singularnega prenosa (ZDoh-2 v 51. členu ne pogojuje davčne nevtralnosti z univerzalnim pravnim nasledstvom), se prenos lahko opravi davčno nevtralno, kar pa ne velja za »neformalen prenos«.

6.2.1 Prenos podjetnikovega podjetja v smislu davčno nevtralnega prenosa

Davčno nevtralen prenos pomeni, da davčni zavezanec prevzemnik nadaljuje s poslovanjem, kot da do prenosa podjetja nanj ne bi prišlo (Macarol, 2013).

Pogoj za davčno nevtralen prenos dejavnosti podjetnika prenosnika na podjetnika prevzemnika je, da oba opravita priglasitev posebne davčne obravnave na način kot je predpisan v 303. členu ZDaP-2.

Podjetnik, ki se upokojuje lahko zahteva, da se prenos sredstev ob prenehanju opravljanja dejavnosti ne šteje za odtujitev oziroma pridobitev sredstev pri ugotavljanju davčne osnove. To mu pri prenosu na drugo fizično osebo omogoča 51. člen ZDoh-2, ki v 1. točki 4. odstavka določa pogoje za davčno nevtralnost:

- novi zasebnik nadaljuje z opravljanjem dejavnosti v Sloveniji,
- novi zasebnik mora ovrednotiti prevzeta sredstva in obveznosti, amortizirati prevzeta sredstva in izračunavati dobičke in izgube v zvezi s prejetimi sredstvi in obveznostmi z upoštevanjem vrednosti na dan prenehanja opravljanja dejavnosti zavezanca, po kateri bi se izhajalo pri izračunu davčne osnove pri zavezancu, ki je prenehal z opravljanjem dejavnosti, oziroma na način, kot če do prenehanja opravljanja dejavnosti ne bi prišlo,
- novi zasebnik prevzame rezervacije, ki jih je oblikoval zavezanec, ki je prenehal z opravljanjem dejavnosti, ki se lahko pripišejo podjetju, ki se prenaša, in pogoje v zvezi s temi rezervacijami, kot bi veljali za zavezanca, ki je prenehal z opravljanjem dejavnosti, kot če do prenehanja opravljanja dejavnosti ne bi prišlo.

Davčno nevtralen prenos se lahko opravi za prenos celega podjetja ali samo dela podjetja, 5. odstavek 51. člena ZDoh-2 pa določa, da se za del podjetja šteje celota sredstev in obveznosti, ki je s poslovno organizacijskega vidika sposobna samostojno poslovati. V okviru dela podjetja, ki se prenaša, se lahko prenašajo samo obveznosti in davčne ugodnosti, pridobljene v zvezi s četrtem odstavkom tega člena, ki se lahko pripišejo temu delu podjetja.

Prevzemnik, na katerega se prenaša podjetje ali del podjetja prenosnika, ki je prenehal opravljati dejavnost, mora v svojih poslovnih knjigah ovrednotiti prevzeta sredstva in obveznosti z upoštevanjem vrednosti na dan prenehanja opravljanja dejavnosti (po vrednostih, ki so bile upoštevane pri izračunu davčne osnove pri prenosniku, ki je prenehal opravljati dejavnost), oz. na način, kot če do prenehanja opravljanja dejavnosti ne bi prišlo. V primeru, da prenesena sredstva presegajo prenesene dolgove, se razlika pri prevzemniku evidentira kot povečanje podjetnikovega kapitala in ne kot prihodek prevzemnika (Bukovnik, 2011).

Ob izpolnjevanju pogojev pri davčno nevtralnem prenosu za prenosnika ni obdavčitve z dohodnino, ker se ne ugotavlja razlika med računovodsko in tržno vrednostjo prenesenih osnovnih sredstev, ni poročuna davčnih olajšav, ni poročuna odbitnega davka na dodano vrednost pri nabavi osnovnih sredstev kot tudi ni obračuna davka na promet nepremičnin. Enako velja za prevzemnika, ki lahko še naprej koristi prenosnikove davčne privilegije.

V skladu s 60. členom ZDoh-2 se na prevzemnika prenaša tudi izguba oz. negativna davčna osnova. Prevzemnik zato lahko v naslednjih davčnih letih uveljavlja znižanje davčne osnove od dohodka iz dejavnosti na osnovi pokrivanja morebitne izgube svojega predhodnika. Ta pravica pa ne velja v primeru ugotavljanja davčne osnove na podlagi normiranih odhodkov.

V 8. odstavku 51. člena ZDoh-2 je določeno, da če v obdobju 5 let po prevzemu pride do kršitev pogojev, se šteje kot da do davčno nevtralnega prenosa sploh nebi prišlo. Prenos se za podjetnika prenosnika obravnava kot prenehanje opravljanja dejavnosti, kar je podrobno opisano v rubriki *Davčni vidik*, poglavja Upokožitev in prenehanje opravljanja dejavnosti. Vsi prihodki, ki se v času prenehanja niso šteli za prihodke zaradi posebne davčne obravnave, se štejejo za dohodke fizične osebe v davčnem letu, v katerem pride do neizpolnjevanja pogojev. Izjema je samo primer, če je prišlo do prenehanja dejavnosti zaradi smrti oziroma je zavezanec umrl pozneje. Prihodki se obdavčijo kot drugi dohodki po ZDoh-2. ZDoh-2 v 7. odstavku 51. člena navaja, da se v takem primeru davčna osnova novega prevzemnika poveča za prihodke (obračuna se razlika med računovodsko in tržno vrednostjo sredstev ob prenosu), ki se niso šteli za prihodke zaradi davčno nevtralne obravnave, in sicer v letu, v katerem pride do neizpolnjevanja pogojev.

6.2.2 Obravnava po Zakonu o dohodnini

V primeru davčno nevtralnega prenosa podjetja (z uporabo univerzalnega pravnega nasledstva ali brez) ne pride do nikakršnega davčnega vpliva ne na prenosnika, kot tudi ne na prevzemnika.

Ob prenosu brez priglasitve posebne davčne obravnave se le ta ne šteje za davčno nevtralen prenos dejavnosti. FURS v takšnem primeru zavezancu izda potrdilo, da ne more uveljavljati pravic iz naslova posebne davčne obravnave. To posledično pomeni plačilo vseh davčnih obveznosti kot velja v primeru prenehanja opravljanja dejavnosti. Pri podjetniku, ki preneha opravljati dejavnost pride do odtujitve sredstev, pri novem podjetniku, ki nadaljuje z opravljanjem dejavnosti, pa do pridobitve sredstev. V primeru prenosa z uporabo univerzalnega pravnega nasledstva ali singularnega prenosa se omenjene odtujitve in pridobitve sredstev v skladu s 51. členom ZDoh-2 štejejo za transakcije med povezanimi osebami.

Pri »neformalnem prenosu« gre za prodajo. Te transakcije so obdavčljive, kar pomeni, da povečujejo davčno osnovo od dohodkov, doseženih z opravljanjem dejavnosti (Klepec, 2008). Če gre za prodajo povezanim osebam, je z davčnega vidika v davčnem obračunu davka od dohodkov iz dejavnosti potrebno korigirati davčno osnovo, za razliko med prodajno in tržno ceno. To pomeni, da se bo prodaja sredstev pri podjetniku odrazila na davčnem obračunu leta, v katerem se transakcija opravi. Pri tovrstnem prenosu pa tudi ne pride do prenosa neizkoriščenih davčnih ugodnosti (olajšave za investicije, prenos izgube) prenosnika na prevzemnika. Prevzemnik ima ob nabavi opredmetenih in neopredmetenih sredstev možnost koriščenja investicijske olajšave.

Pri prenosu dela podjetja na prevzemnika, se bodo ob prenehanju opravljanja dejavnosti vsa preostala sredstva prenesla v gospodinjstvo, kar se bo obravnavalo kot odtujitve v skladu 51. člena ZDoh-2.

Podjetnik lahko pred prenosom odtuji določena sredstva in jih kasneje kot fizična oseba daje v najem. To je smiselno predvsem za nepremičnine, za katere velja da je odtujitev oproščen promet, ter opremo pri kateri je potekel 3 letni rok od uveljavitve investicijske olajšave. Na podlagi 77. člena ZDoh-2 se od dohodka iz oddajanja premoženja v najem odbije normirane stroške v višini 10% (ali dejanske stroške vzdrževanja), od tako dobljene davčne osnove pa se izračuna in plača dohodnina po stopnji 25 % in se šteje kot dokončni davek. To pomeni, da se dohodek iz oddajanja premoženja v najem obdavčuje cedularno po proporcionalni davčni stopnji v višini 25 % od davčne osnove in se ne všteva v letno davčno osnovo za odmero dohodnine na letni ravni (135. člen ZDoh-2).

6.2.3 Obravnava po Zakonu o davku na dodano vrednost in Zakonu o davku na promet nepremičnin

Prenos podjetja ali dela podjetja na drugega samostojnega podjetnika v smislu univerzalnega pravnega nasledstva (ne glede na davčno nevtralno obravnavo), se v skladu s 10. členom ZDDV-1 ne šteje za obdavčljivo dobavo blaga, ne glede na to, ali gre za odplačani ali neodplačani prenos sredstev. Navedeno velja, če prevzemnik dejavnosti kot pravni naslednik podjetnika prenosnika nadaljuje njegovo obdavčeno dejavnost (8. člen ZDDV-1). Če pa prevzemnik dejavnosti, uporabi prevzeta sredstva za kakšne druge namene in ne za obdavčeno dejavnosti, npr. za zasebne namene ali druge neposlovne namene, za katere nima pravice do odbitka vhodnega DDV, mora obračunati in plačati DDV od uporabe takšnega blaga.

V primeru odplačnega prenosa nepremičnin v okviru prenosa podjetja na prevzemnika je glede na določbe 3., 4. in 10. člena ZDPN-2, treba od takega prenosa odmeriti predpisan davek na promet nepremičnin. To pomeni, da je treba pri prenosu nepremičnin plačati davek na promet nepremičnin, v primeru ko je prenos odplačen in DDV pri prenosu ni bil obračunan.

Pri singularnem prenosu in »neformalnem prenosu« so transakcije z vidika DDV in davka od prometa nepremičnin obdavčljiv promet, za katerega se uporabljajo pravila kot pri odtujitvi sredstev pri prenehanju opravljanja dejavnosti, saj prevzemnik ne postane pravni naslednik prenosnika.

Ob prenosu dela podjetja na prevzemnika, bodo neprenesena sredstva, ki se prenašajo v gospodinjstvo, obravnavana kot odtujitve pri prenehanju opravljanja dejavnosti in bodo z vidika DDV, ter ostalih prometnih davkov tako tudi obravnavane.

6.3 Strateški vidik

Odločitev na kašen način bo podjetnik ob upokojitvi prenesel svoje podjetje ima vpliv nanj osebno, kot tudi na prevzemnika in preneseno podjetje. Od načina prenosa je odvisno materialno in finančno stanje prenosnika, njegova in prevzemnikova odgovornost do obveznosti in pravice do terjatev iz poslovanja prenesenega podjetja. Način prenosa ima tudi vpliv na kontinuiteto poslovanja prenesenega podjetja.

Na splošno velja, da se je za nadaljevanje dejavnosti v pravnoorganizacijski obliki s.p. smiselno odločiti takrat, ko ne bo šlo za prenos zelo intenzivne dejavnosti, v katero bo vpleteno veliko kapitala, sredstev, denarnih tokov in s tem finančnega tveganja (Vadnjak, 2007).

Prenos na podjetnika prevzemnika je primeren, ko je poslovanje podjetja uspešno in ga je vredno ohraniti pri življenju, vendar je obseg poslovanja premajhen (relativno nizki prihodki, malo osnovnih sredstev, malo zaposlenih ali nič), da bi bilo smiselno preoblikovanje in nadaljevanje poslovanja v obliki kapitalske družbe.

Najenostavnejši način pridobitve finančnih sredstev s prenosom podjetja pred upokojitvijo predstavlja »neformalni prenos«, ko pred prenehanjem opravljanja dejavnosti prenosnik proda sredstva podjetniku ali gospodarski družbi, ki le prevzame posel, brez univerzalnega pravnega nasledstva in davčno nevtralne obravnave. V tem primeru se terjatve prenosnika poravnajo na podjetnikov transakcijski račun, po prenehanju opravljanja dejavnosti pa na njegov osebni račun. Ker so bile te terjatve že obdavčene (prihodki ob prenehanju opravljanja dejavnosti), poplačilo teh terjatev ni predmet dodatne obdavčitve. Poslovne in finančne obveznosti je dolžan poravnati prenosnik. Če jih ne poravnata pred prenehanjem opravljanja dejavnosti, jih je dolžan poravnati kasneje kot fizična oseba (Bukovnik, 2011). Nadalje si podjetnik prenosnik lahko ob upokojitvi zagotovi določeno dodatno finančno varnost z davčno nevtralnimi izvzemom denarnih sredstev ter določenih nepremičnin in opreme iz podjetja pred prenosom. Le te pa potem daje v najem prevzemniku in si s tem zagotovi neke vrste rento. Finančno varnost si lahko zagotovi tudi z odplačnim načinom prenosa. Če prevzemnik nima sredstev za takojšnje poplačilo, se lahko dogovorita za obročno odplačevanje skozi daljše časovno obdobje, vendar s tem prenosnik tvega, da ne bo do konca poplačan. Tudi v primeru neodplačnega prenosa si lahko dodatna finančna

sredstva zagotovi tako, da s prevzemnikom sklene pogodbo o prokuri, s čimer pa si dodatno zagotovi tudi določen vpliv na preneseno podjetje. V podjetju lahko dela tudi preko drugih oblik dela, ki so omogočene upokojevcu.

Ob vpisu prevzemnika v Poslovni register Slovenije pri prenosu podjetja z uporabo univerzalnega pravnega nasledstva, se prenosnik kot fizična oseba reši vseh odgovornosti za posle opravljene pred prenosom in njihove še nedospele posledice, pa tudi nedospelih pravic, izjema je le za odgovornost do prenesenih delavcev. V 75. členu ZDR-1 je navedeno, da je delodajalec prenosnik skupaj z delodajalcem prevzemnikom solidarno odgovoren za terjatve delavcev, nastale do datuma prenosa, in za terjatve nastale zaradi odpovedi delavca, če se pri delodajalcu prevzemniku iz objektivnih razlogov v dveh letih od datuma prenosa poslabšajo pravice iz pogodbe o zaposlitvi, oziroma se bistveno spremenijo pogoji dela delavca pri prevzemniku. V tem primeru se odpoved delavca šteje kot odpoved pogodbe o zaposlitvi delodajalca iz poslovnih razlogov. Pri določanju odpovednega roka, pravice do odpravnine in vseh drugih pravic, ki so vezane na delovno dobo, se upošteva delovna doba delavca pri obeh delodajalcih. Vendar v primeru, da delavec odkloni prehod in dejansko opravljanje dela pri delodajalcu prevzemniku, mu lahko delodajalec prenosnik izredno odpove pogodbo o zaposlitvi.

V primeru davčno nevtralnega prenosa, za prenosnika obstaja nevarnost, da se mu zaradi neizpolnitve pogojev naknadno poveča davčna obremenitev, saj po prenosu nima zagotovila, da bo prevzemnik izpolnil pogoje za davčno nevtralnost ob prenosu. Če podjetje prenese z »neformalnim prenosom« ostane odgovoren za vse neporavnane obveznosti, ki izhajajo iz naslova opravljanja dejavnosti z vsem svojim osebnim premoženjem, obenem pa ima pravico do vseh neplačanih terjatev, ki jih ima njegov podjetje do svojih kupcev na dan prenehanja opravljanja dejavnosti. Pri singularnem prenosu se prenesejo le dogovorjene pravice in obveznosti, za neprenesene obveznosti pa ostane odgovoren prenosnik.

Za neprekinjeno in nemoteno poslovanje prenesenega podjetja je pomembno, da ob prenosu na prevzemnika pride do prevzema vseh pogodbenih razmerij, matične številke in s tem poslovne zgodovine, veljavnosti splošnih pogojev v pogodbah, pridobljenih bonitet poslovanja, ter zunajbilančnih pravic (razna dovoljenja, koncesije ipd.), kar zagotovimo z univerzalnim pravnim nasledstvom. V primeru ko ima prenosnik sklenjeno pogodbo o trajnem poslovnem sodelovanju z pomembnim poslovnim partnerjem in želimo, da se le ta prenese na prevzemnika, ker bi sam težko prišel do podpisa nove pogodbe, je pomembno, da se prenos opravi v obliki notarskega zapisa z univerzalnim pravnim nasledstvom. Le tako se zagotovi avtomatski prenos veljavnosti pogodb in ostalih pravic na prevzemnika. Če se prenos opravi brez uporabe univerzalnega pravnega nasledstva, je potrebno na novo podpisati pogodbe ter pridobiti pravice in ugodnosti. Zaradi lažjega pridobivanja bonitet poslovanja je primernejše narediti prenos z univerzalnim pravnim nasledstvom na nov prevzemni s.p., kot na obstoječi prevzemni s.p..zaradi obdržanja prenosnikove matične

številke. Za kontinuiteto poslovanja je pomembna tudi ohranitev davčnih privilegijev prenesenega podjetja, ki jo dosežemo z davčno nevtralnimi prenosom.

Če podjetnik dosega takšno višino dobička, ki je obdavčena z najvišjo dohodninsko stopnjo, vendar mu ustreza možnost enostavnega prelivanja sredstev iz gospodinjstva v podjetje in nasprotno, se ne bo odločil za preoblikovanje v d.o.o. Drugi primer je, ko ima nekdo svoje podjetje s statusom s.p.-ja samo zaradi svoje osebne porabe, za katero nameni ves pridelani dobiček; v tem primeru ni smiselno preoblikovanje v d.o.o., saj bi bila njegova osebna poraba podobno obdavčena kot na s.p.-ju, zato preoblikovanje ne bi prineslo zelenih davčnih učinkov (Horvat, 2010).

Za prevzemnika prenos z univerzalnim pravnim nasledstvom lahko predstavlja veliko tveganje, saj se nanj med drugim prenese odgovornost za vse skrite obveznosti, ki jih ni v bilancah. Tukaj gre predvsem za škode in tožbe, ki jih je predhodno povzročil prenosnik kot s.p., vendar do prenosa še niso dospele. V primeru davčno nevtralnega prenosa, lahko zanj veliko omejitev predstavlja izpolnjevanje pogojev za tovrsten prenos.

O ustreznosti posameznega načina prenosa podjetja na podjetnika prevzemnika, moramo soditi glede na prednosti, ki jih posamezna oblika prinaša in nevarnosti, ki se skrivajo pri posameznih oblikah prenosa. Iz zgoraj opisanega je razvidno, da oblike prenosa, ki prinašajo ugodnosti iz davčnega vidika, predstavljajo potencialne nevarnosti iz strateškega vidika.

7 STATUSNO PREOBLIKOVANJE V D.O.O. IN UPOKOJITEV

Ob upokojitvi se podjetnik lahko odloči za statusno preoblikovanje svojega podjetja. V okviru statusnega preoblikovanja ločimo redno (formalno) in prenosno (materialno) preoblikovanje. Medtem ko pri formalnem statusnem preoblikovanju podjetje obdrži svojo identiteto in se spremeni samo pravno organizacijska oblika, se pri materialnem preoblikovanju podjetje prenese na novo kapitalsko družbo, ki se ustanovi zaradi prenosa podjetnikovega podjetja ali pa se prenese na že obstoječo prevzemno kapitalsko družbo (Cepec et al., 2010).

Obema oblikama je skupno to, da začneta učinkovati z vpisom korporacijskega dejanja v register. Po izvršenem preoblikovanju (vpis v sodni register) statusno pravna oblika s.p.-ja preneha in se po uradni dolžnosti izbriše iz registra (Kerčmar et al., 2006).

7.1 Potrebni koraki ter zakonske podlage za statusno preoblikovanje v d.o.o. in upokojitev

Preoblikovanja podjetnika iz statusne oblike samostojni podjetnik v družbo z omejeno odgovornostjo (v nadaljevanju d.o.o.) so urejena v 7. poglavju ZGD-1, v členih 667 do 673.

Statusno preoblikovanje podjetnika se vedno opravi v smislu univerzalnega pravnega nasledstva, saj s prenosom preidejo na družbo podjetje podjetnika ter pravice in obveznosti podjetnika v zvezi s podjetjem. Družba kot univerzalni pravni naslednik vstopi v vsa pravna razmerja v zvezi s prenesenim podjetjem podjetnika (667. člen ZGD-1). To pomeni, da ni treba spreminjati pogodb o zaposlitvi, pogodb o poslovnem sodelovanju s poslovnimi partnerji, saj družba prevzame vsa pogodbeno razmerja, ki jih je sklenil podjetnik (Bučar, b.l.).

7.1.1 Prenos podjetja na novo kapitalsko družbo

Podjetnik pri prenosu podjetja na d.o.o. z enostranskim pravnim poslom – enostransko izjavo volje (sklep podjetnika o preoblikovanju) prenese svoje podjetje na nov d.o.o., ki se ustanovi v postopku preoblikovanja zaradi prenosa podjetja nanj. V tem primeru d.o.o. nastane šele hkrati s tem, ko nanjo preide podjetje s.p.-ja (Kerčmar et al., 2006).

Nova kapitalska družba kot univerzalni pravni naslednik vstopi v vsa pravna razmerja v zvezi s prenesenim oz. prevzetim podjetnikovim podjetjem (Preoblikovanje s.p. v d.o.o., 2016).

Podjetje samostojnega podjetnika v bistvu ostane nespremenjeno, kar pomeni, da organizirano premoženje in zaposleni v podjetju nadaljujejo z dejavnostjo, z statusnim preoblikovanjem se bo spremenila le pravnoorganizacijska oblika podjetja. Podjetje samostojnega podjetnika po preoblikovanju postane premoženje kapitalske družbe, pravice iz podjetja pa se od zdaj naprej izvršujejo kot pravice na deležu nove družbe (Hočevár, 2006).

Za preoblikovanje podjetnika se uporablja določba 75. člena ZGD-1, ki določa postopek spremembe in prenehanje opravljanja dejavnosti.

Postopek prenosa poteka v več korakih. Prva faza obsega dejanja opravljena pred samim preoblikovanjem. Sprva je potrebno **objaviti namero o prenosu podjetja** podjetnika na novoustanovljeno kapitalsko družbo, ter objaviti datuma prenosa. Določba v 75. členu ZGD-1 navaja, da mora podjetnik to storiti vsaj 15 dni pred prenehanjem opravljanja

dejavnosti. Na spletnih straneh AJPES mora objaviti, da bo prenehal opravljati dejavnost, in ob tem navesti tudi dan prenehanja opravljanja dejavnosti.

Nato mora podjetnik **v pisni obliki sprejeti sklep o prenosu podjetja** (668. člen ZGD-1), v katerem morajo biti navedeni firma in sedež podjetnika, izjava o prenosu podjetnika in vrednost podjetja (premoženje ter pravice in obveznosti v zvezi s podjetjem) na dan obračuna prenosa podjetja z natančnim opisom podjetja.

Če vrednost prenesenega premoženja v obliki stvarnega vložka presega 100.000 EUR, mora podjetnik pred preoblikovanjem opraviti ustanovitveno revizijo, če pa je vrednost manjša ta revizija ni potrebna (669. člen ZGD-1).

Oblikovati mora tudi **akt o ustanovitvi nove kapitalske družbe**, v katerem obvezno navede, da se nova družba ustanavlja s prenosom njegovega podjetja, in ga overiti pri notarju.

Naslednji korak pri preoblikovanju je **vložitev prijave za vpis prenosa** podjetnikovega podjetja na novo kapitalsko družbo, s čimer se bo novo kapitalska družba vpisala v sodni register. Predlogu za vpis prenosa podjetja v sodni register mora priložiti sklep o prenosu podjetja in akt o ustanovitvi nove družbe ter listine, ki jih je treba tudi sicer predložiti ob vpisu ustanovitve nove družbe. Predlog za vpis prenosa samostojni podjetnik vložijo pri notarju, ki tudi overi vse potrebne dokumente. Registrski organ bo hkrati vpisal prenos podjetja in ustanovitev nove družbe. Pri vpisu nove družbe v sodni register je potrebno vpisati, da bo družba nastala s prenosom podjetja samostojnega podjetnika. Sama prijava za vpis družbe v sodni register pa vsebuje še podatke o firmi, dejavnosti, sedežu družbe in še nekatere druge podatke. Z vpisom prenosa v register podjetnik preneha opravljati dejavnost, podjetje podjetnika v skladu s sklepom o prenosu podjetja preide na novo družbo, podjetnik pa postane imetnik deležev nove družbe. AJPES izbriše samostojnega podjetnika iz Poslovnega registra Slovenije na podlagi sklepa sodišča o vpisu prenosa podjetja, ki ga prejme neposredno od sodišča (Klepec, 2008).

Za zagotovitev neprekinjene identifikacije za namene DDV je potrebno zahtevo za izdajo identifikacijske številke za DDV nove kapitalske družbe vložiti čim prej. Pristojni davčni urad pa dodatno opozoriti na postopek statusnega preoblikovanja, da bo novi družbi lahko izdal identifikacijsko številko najkasneje na dan, ko bo samostojni podjetnik prenehala identifikacija za namene DDV, kar je načeloma na dan vpisa prenosa v sodni register (Klepec, 2008).

7.1.2 Prenos podjetja na prevzemno kapitalsko družbo

Pri prenosu podjetja na prevzemno d.o.o. gre za pripojitev s.p.-ja k že ustanovljeni d.o.o., ki nastane z dvostranskim pravnim poslom (pogodba o prenosu podjetja) (Kerčmar et al.,

2006). Ker prevzemna družba že obstaja, je jasno, da že ima svojo premoženje, tudi svoje družbenike in seveda tudi obveznosti in terjatve iz preteklega poslovanja. Ker je kapitalska družba že registrirana in vpisana v sodni register oz. poslovni register ima svojo matično številko, vpisana je tudi v davčni register pri FURS, kar pomeni, da že ima tudi svojo davčno številko (Klepec, 2008).

Za prenos podjetja na prevzemno družbo se smiselno uporablja enak postopek kot pri prenosu podjetja na novo družbo, le da namesto sklepa o prenosu podjetja, podjetnik prenosnik s poslovodstvom prevzemne družbe sklene pogodbo o prenosu podjetja, ki pa mora biti sklenjena v obliki notarskega zapisa. Če prevzemna družba zaradi prenosa podjetnikovega podjetja poveča osnovni kapital, se smiselno uporabljajo določbe, ki veljajo za povečanje osnovnega kapitala zaradi pripojitve pri d.o.o.-ju, pri čemer mora povečanje osnovnega kapitala za izvedbo pripojitve pregledati vsaj eden revizor. Povečanje kapitala mora biti vpisano v register hkrati z vpisom podjetja (Jovanovič, 2015). Pri prenosu podjetja na prevzemno družbo se praviloma poveča osnovni kapital, lahko pa prevzemna družba podjetniku zagotovi delež na način, da mu odstopi lastni poslovni delež, ali pa mu svoj poslovni delež odstopi kateri izmed obstoječih družbenikov (Cepec et al., 2010).

Za prenos podjetja samostojnega podjetnika na prevzemno družbo se smiselno uporabljajo vse določbe ZGD-1, ki veljajo za prenos podjetja na novoustanovljeno kapitalsko družbo (668. - 672. členi ZGD-1), in tudi določbe o pripojitvi (580. - 588. Člani ZGD-1), saj je prenos podjetnikovega podjetja na prevzemno kapitalsko družbo po svojih osrednjih značilnostih zelo podoben pripojitvi (Prelič, 2006).

7.2 Davčni vidik

Ali se bo podjetnik preoblikoval na davčno nevtralen način na podlagi priglasitve takšne obravnave, ali bo prenehal z opravljanjem dejavnosti in poravnal davčne obveznosti ter brez davčnih vezi zaradi nevtralne obravnave nadaljeval dejavnost preko družbe, ki jo je v ta namen registriral, je odvisno od primera do primera.

7.2.1 Statusno preoblikovanje v smislu davčno nevtralnega prenosa

S prenosom podjetja samostojnega podjetnika na novo ali prevzemno kapitalsko družbo pride na osnovi 51. člena ZDoh-2 pri podjetniku, ki preneha opravljati dejavnost, do odtujitve sredstev, pri kapitalski družbi, ki prevzema podjetnikovo podjetje, pa do pridobitve sredstev. Omenjene odtujitve in s tem povezane pridobitve sredstev se obravnavajo kot transakcije med povezanimi osebami. Podjetnik prenosnik in kapitalska družba, na katero se podjetje podjetnika prenaša, lahko zahtevata, da se prenehanje opravljanja dejavnosti, ki se izvede v skladu z določbami ZGD-1 o statusnem preoblikovanju podjetnika, ne bo štelo za odtujitev sredstev pri ugotavljanju davčne osnove od dohodkov iz dejavnosti podjetnika (Klepec, 2008).

Pogoj za davčno nevtralno statusno preoblikovanje podjetnika prenosnika je, da podjetnik prenosnik in družba na katero bodo prenesena sredstva, opravita priglasitev posebne davčne obravnave na način kot je predpisan v 303. členu ZDaP-2.

Izpolnjevati pa morata še pogoje ki so navedeni v 51. člen ZDoh-2, ki v 2. točki 4. odstavka:

- nova pravna oseba oziroma prevzemna pravna oseba je rezident,
- nova pravna oseba oziroma prevzemna pravna oseba mora ovrednotiti prevzeta sredstva in obveznosti, amortizirati prevzeta sredstva in izračunavati dobičke in izgube v zvezi s prejetimi sredstvi in obveznostmi z upoštevanjem vrednosti na zadnji dan obdobja, za katero se izračunava akontacija dohodnine od dohodka iz dejavnosti pri statusnem preoblikovanju podjetnika, po kateri se bi izhajalo pri izračunu davčne osnove pri zavezancu, ki bo prenehal z opravljanjem dejavnosti, oziroma na način, kot če do prenehanja opravljanja dejavnosti ne bi prišlo,
- nova pravna oseba oziroma prevzemna pravna oseba prevzame rezervacije, ki jih je oblikoval zavezanec, ki bo prenehal z opravljanjem dejavnosti, ki se lahko pripišejo podjetju oziroma delu podjetja, ki se prenaša, in pogoje v zvezi s temi rezervacijami, kot bi veljali za zavezanca, ki bo prenehal z opravljanjem dejavnosti, kot če do prenehanja opravljanja dejavnosti ne bi prišlo,
- fizična oseba se zaveže, da bo svoj delež v pravni osebi, pridobljen s statusnim preoblikovanjem, obdržala najmanj 36 mesecev in ga nominalno ne bo zmanjšala.
- V primeru izpolnitve navedenih pogojev se prenos lahko opravi brez vseh davčnih obveznosti, in govorimo o davčno nevtralnem statusnem preoblikovanju.

Če bi prišlo v obdobju petih let po prenehanju opravljanja dejavnosti do neizpolnjevanja navedenih pogojev, bi se prihodki, ki se zaradi davčno nevtralnega prenosa niso šteli za prihodke zavezanca, ki je prenehal, obdavčili kot drugi dohodki fizične osebe (8. odstavek 51. člena ZDoh-2). Izjema velja le če je zavezanec po prenosu umrl (Bukovnik, 2011).

Osebe, ki so priglasile davčno nevtralno obravnavo v skladu s tem členom, morajo v davčnem obračunu posebej izkazati učinke na davčno osnovo, ki so posledica upoštevanja priglašene davčne obravnave. Navesti morajo zneske davčnih olajšav, obračunane amortizacije, ter izračunane razlike med pošteno in knjigovodsko vrednostjo sredstev, saj je slednja razlika tudi ena izmed posledic, ki bi nastala zaradi prenehanja opravljanja dejavnosti, če ne bi prosil za davčno nevtralno obravnavo (Bukovnik, 2011).

7.2.2 Obravnava po Zakonu o dohodnini

V primeru davčno nevtralnega statusnega preoblikovanja ne pride do davčnih posledic za prenosnika kot tudi ne za novoustanovljeno oz. prevzemno družbo. Če ne gre za davčno

nevtralnno statusno preoblikovanje, so za prenosnika davčne posledice enake kot v primeru prenosa na podjetnika prevzemnika brez davčno nevtralne obravnave.

Ob izplačilu dobička družbeniku d.o.o.-ja se le-ta po plačanem 17% davku od dohodkov pravnih oseb (leto 2016) tako obdavči še z 25% dohodnino, ki se šteje kot dokončni davek in se pri dohodninskih zavezancih ne všteta v skupno letno dohodninsko osnovo.

Ko družbenik proda poslovni delež, je v primeru doseženega dobička z odsvojitvijo kapitala, v skladu z Zakonom o dohodnini le ta obdavčen z davkom na dobiček iz kapitala. Davčna stopnja je 25% in se znižuje za vsakih dopoljenih 5 let lastništva, tako da je po 5-ih letih 15%, 10-ih letih 10%, 15-ih letih 5%, po dopoljenih 20-ih letih se davka ne plačuje več (132. Člen ZDoh-2). Davčna osnova od dobička iz kapitala je razlika med vrednostjo kapitala ob odsvojitvi in vrednostjo kapitala ob pridobitvi. Kadar je razlika med vrednostjo kapitala ob odsvojitvi in vrednostjo kapitala v času pridobitve negativna (izguba), se lahko v letu za katero se odmerja dohodnina, za navedeno izgubo zmanjšuje pozitivna davčna osnova za dobiček iz kapitala po tem poglavju, vendar ne več kot znaša pozitivna davčna osnova.

7.2.3 Obravnava po Zakonu o davku na dodano vrednost, Zakonu o davku na promet nepremičnin

Omenjena davčna obravnava rešuje davčne posledice z vidika davka od dohodkov iz dejavnosti, ne pa tudi z vidika DDV in drugih davkov. V zvezi s slednjimi je potrebno poleg ZDoh-2 upoštevati še druge predpise (Bukovnik, 2011).

Ker so pri statusnem preoblikovanju podjetnikovega podjetja izpolnjeni pogoji iz 10. člena ZDDV-1, gre za univerzalno pravno nasledstvo, prenos podjetnikovega premoženja ali dela premoženja na novo ali prevzemno družbo, ne glede ali gre za odplačni ali neodplačni prenos ali vložek v podjetje, ni predmet obdavčitve z DDV. DDV bo potrebno obračunati le takrat, če bo nova ali prevzemna kapitalska družba, prevzeta sredstva uporabila za druge namene in ne za tiste, za katere ima pravico do odbitka DDV (Klepec, 2008).

Paziti moramo, da ne pride do situacije, ko bi prenosniku identifikacija za namene DDV že potekla, nova kapitalska družba oz. prevzemna družba pa še ne bi bila identificirana za namene DDV. V tem primeru ne bi bili izpolnjeni pogoji za davčno nevtralen prenos podjetja z vidika 10. člena ZDDV-1, posledično pa bi moral podjetnik v skladu s točko 8. člena ZDDV-1 pri zadržanju blaga, če je bila za to blago dana pravica do celotnega ali delnega odbitka DDV pri pridobitvi ali pri uporabi blaga v skladu s točko a tega člena, obračunati DDV (DURS, 2008).

V okviru statusnega preoblikovanja podjetnikovega podjetja je glede na določbe 10. člena ZDPN-2, prenos nepremičnin na novo ali prevzemno družbo oproščen plačila davka na promet nepremičnin.

Ob prenosu dela podjetja na novo ali prevzemno družbo v sklopu statusnega preoblikovanja, bodo neprenesena sredstva, ki se prenašajo v gospodinjstvo, obravnavana kot odtujitve pri prenehanju opravljanja dejavnosti.

7.3 Strateški vidik

Veliko težo pri odločanju za statusno preoblikovanje v kapitalsko družbo predstavljajo stroški samega postopka. Za preoblikovanje je priporočljivo najeti pravnega, davčnega in računovodskega strokovnjaka. Pravni del povprečnega preoblikovanja s.p. v d.o.o. običajno obsega 500-1.500 €, davčni del 1.000-5.000 € (z davčno optimizacijo), računovodski del izdelave presečne bilance 300-1000 €. V primeru, ko je vrednost premoženja s.p.-ja preko 100.000 €, pa je potrebna revizija, katere strošek znaša od 1.000 € dalje. Celotna strošek lahko tako zelo variira od 800 do 8.000 € (Preoblikovanje s.p. v d.o.o., 2016).

Ker se zaradi univerzalnega pravnega nasledstva ohrani pravna kontinuiteta gospodarskega subjekta, ne pride do nobenih pravnih posledic na področju pravic, obveznosti in odgovornosti nosilca podjetja, zato podjetniku ni treba poravnati vseh obveznosti in izterjati vseh terjatev, ker vsa sredstva in obveznosti preidejo na novo družbo. Če prevzemna družba ne izpolni obveznosti, ki so podjetniku nastale v zvezi s podjetjem pred vpisom prenosa v register, odgovarja zanje podjetnik z vsem svojim premoženjem, vendar pa lahko upnik terjatve po lastni presoji razdeli med družbo in podjetnika, ki odgovarjata zanjo (Cepec et al., 2010). Za zastaranje teh terjatev je smiselno uporabljajo določbe 133. in 134. člena ZGD-1, ki opredeljujejo zastaralni rok 5 let po vpisu prenosa v Poslovni register. To pomeni, da prenosnik kot fizična oseba z vsem svojim premoženjem še 5 let odgovarja za obveznosti, ki jih je povzročil kot s.p. do vpisa prenosa v register. Od tega dne naprej pa za ustvarjene obveznosti odgovarja družba s svojim premoženjem, se pravi da lahko lastnika bremeni le do višine njegovega lastniškega deleža.

Pri statusnem preoblikovanju se prenese tudi poslovna zgodovina prenosnika, ter z njo tudi bonitete, ki so pomembne pri nadaljnjem pridobivanju poslov.

Preoblikovanje v kapitalsko družbo ob upokojitvi omogoča podjetniku, da prejema polno pokojnino in hkrati ostane lastnik družbe. Nadalje si podjetnik prenosnik lahko ob upokojitvi zagotovi določeno dodatno finančno varnost z davčno nevtralnim izvzajem denarnih sredstev ter določenih nepremičnin in opreme iz podjetja pred statusnim preoblikovanjem. Le te potem daje v najem družbi in si s tem zagotovi neke vrste rento. S poslovnim deležem si zagotovi delež pri dobičku, kar predstavlja z davčnega vidika

dividendo, ki jo uvrščamo med dohodke iz kapitala. To zagotavlja dodaten finančen vir ob pokojnini. Še dodaten prihodek si lahko zagotovi z delom prokurista, s čimer sicer ne opravlja funkcije poslovodje, dobi pa določen vpliv na poslovanje družbe. Po eni strani je to dobro, saj ostane v stiku s podjetjem, od daleč opazujejo vodenje, lahko svetujejo, deli svoje izkušnje, itd. Vodstvu družbe lahko pomaga pri vzpostavljanju poslovnih odnosov s poslovnimi strankami. Veliko pomenijo poslovne vezi in sodelovanja, ki jih je pridobili z dolgoletnimi delom in z delom prokurista te vezi prenaša na vodstvo (Vrtačič, 2015). Dodaten vir zaslužka pa mu v končni fazi lahko predstavlja prodaja lastniškega deleža, kar za imetnika predstavlja dohodek iz kapitalskega dobička. V primeru davčno nevtralnega statusnega preoblikovanja mora paziti, da ne prekrši pogojev za davčno nevtralnost.

Pri prenosu na prevzemno družbo obstaja nevarnost, ko se za namene prevzema podjetnikovega podjetja uporabi neka speča družba, ki leta ni poslovala, vendar pa je nekoč povzročila skrite obveznosti, ki so lahko kasneje predmet prisilne izterjave. Iz previdnosti je bolje ustanoviti novo družbo, brez zgodovine (Bučar, b.l.).

V družbi z omejeno odgovornostjo sklep o delitvi dobička sprejmejo družbeniki. Pravico do udeležbe v dobičku ureja družbena pogodba, v enoosebni družbi pa družbenik sam sprejme sklep o delitvi dobička. Iz tega izhaja, da v primeru pripojitve k že obstoječi večosebni kapitalski družbi, prenosnik (če nima večinskega deleža) več nima popolnega vpliva na izplačilo dobička. Pri prodaji deleža mora upoštevati predkupno pravico ostalih družbenikov, ki je opredeljena v 481. členu ZGD-1.

SKLEP

Za samostojne podjetnike točka, ko izpolnijo pogoje za upokožitev predstavlja pomembno prelomnico v njihovem življenju. Zaradi posebnosti njihove statusne oblike lahko odločitve o spremembah v poslovanju, oziroma prenehanju poslovanja zaradi upokožitve predstavlja velik izziv. Na izbiro ene od možnih sprememb v okviru dane zakonodaje, bodo vplivale tako davčne kot tudi strateške posledice izbrane možnosti. Pri vsaki od predstavljenih možnosti pa se izkaže, da so davčno ugodno izbire nekomplementarne z strateško ugodnimi izbirami.

Ugotavljamo, da nadaljevanje dejavnosti, kljub uveljavljanju zakonsko omogočenih ugodnosti (prejemanje 20% pokojnine, višji odmerni odstotek pokojnine), ter nadaljevanje dela v zmanjšanem obsegu in delne upokožitve, iz strateškega vidika ni smiselno za podjetnike z nizkimi prihodki, saj bi bili v boljšem finančnem položaju ob polni upokožitvi in delu preko civilnih pogodb oz. načinov dela, ki so upokožencem dovoljeni. Na drugi strani pa bi ob tem morali nehati z opravljanjem dejavnosti, iz davčnega vidika pa bi pri tem odtujitev sredstev lahko predstavljala dodatno davčno breme.

Ko se podjetnik želi polno upokojiti mora prenehati opravljati dejavnost. V situaciji ko je iz strateških razlogov najbolj smotrno podjetje zapreti, sredstva pa prodati ali pa prenesti v gospodinjstvo, lahko nastopijo davčne posledice. Podjetnik je v tem primeru prisiljen koristiti, ki jih je pridobil iz strateških razlogov kompenzirati z davčnimi obremenitvami.

V primeru, ko podjetnik posluje v takšnem obsegu, da se mu ob upokojitvi ne splača statusno preoblikovati, podjetje pa posluje uspešno, lahko podjetje prenese na podjetnika prevzemnika. Prenos v smislu davčne nevtralnosti je iz davčnega vidika najugodnejši, saj ne nastopijo nobene davčne posledice. Vendar pa je tovrsten način prenosa strateško neugoden, zaradi pogojev za priznanje davčne nevtralnosti, ki jih mora izpolnjevati prevzemnik. Kljub temu, da prenosnik nima vpliva na zagotavljanje izpolnitve pogojev, ga v primeru kršitev pogojev s strani prevzemnika bremenijo davčne posledice. Prenos brez posebne davčne obravnave, je z vidika odgovornosti ugodnejši, vendar ima za posledico davčne obremenitve, kot pri odtujitvi sredstev.

Podjetnik, ki posluje v tako velikem obsegu, da se mu ob upokojitvi splača podjetje statusno preoblikovati ter si želi še naprej zagotoviti donose iz podjetja, ima možnost prenosa na novo kapitalsko družbo ali na prevzemno družbo. Iz davčnega vidika je zanj najugodnejše davčno nevtralno preoblikovanje, vendar pa je ta možnost zanj iz strateškega vidika neugodna. Do davčnih posledic pride, če ne pride do izpolnitve pogojev ob tovrstnem prenosu. Pri prenosu brez posebne davčne obravnave, ki je z vidika zavez zanj ugodnejša, nastopijo davčne obremenitve kot pri odtujitvi sredstev.

Ugotovili smo, da za skupino podjetnikov z nizkimi prihodki, ki nimajo naslednikov, njihov promet je pa tako nizek, da ni smiselno preoblikovanje v kapitalsko družbo, obenem pa bi bilo prenehanje opravljanja dejavnosti predrago iz davčnega vidika, ni zakonsko predvidene davčno in strateško optimalne rešitve.

LITERATURA IN VIRI

1. Ahej, M. (2008). Prodajte svoje podjetje. *Kapital*, 446, 32-35.
2. Ahej, M. (2009). *Načrtovanje nasledstva v malih in srednjih podjetjih v Sloveniji* (diplomsko delo). Maribor: Ekonomsko-poslovna fakulteta.
3. Bratina, B., Jovanovič, D., Podgorelec, P., & Primec, A. (2007). *Gospodarsko statusno pravo*. Ljubljana: Planet GV.
4. Bučar, T. (2016). Davčni vidik prenosa nepremičnine iz podjetja v gospodinjstvo. *Obrtnik podjetnik*, XLV(7/8), 96.
5. Bučar, T. (b.l.). *Preoblikovanje podjetja*. Najdeno 29. julij 2016 na spletnem naslovu <http://www.ozs.si/Za%C4%8Dlane/Svetovalnicenter/Preoblikovanjepodjetja.aspx>
6. Budal, M. (2013). Kaj moramo vedeti ob zapiranju podjetja. *Obrtnik*, XLI(7/8), 12-14.
7. Bukovnik, L. (2011). *Meja davčne konkurenčnosti med samostojnim podjetnikom, kapitalsko družbi in osebno družbo* (magistrska naloga). Maribor: Pravna fakulteta.
8. Cepec, J., Ivanc, T., Kežmah, U., & Raškovič, M. (2010). *Pot v podjetništvo, s.p. ali d.o.o.* Ljubljana: GV Založba.
9. Djukić, T. (2006). Nepremičnine v poslovnih knjigah. *Obrtnikov svetovalec – priloga Obrtnika*, XXXV(10), 52-54.
10. Drobež Tomšič, M. (2014, 2. februar). *Prenos dejavnosti na drugo fizično osebo, ki nadaljuje z opravljanjem dejavnosti*. Najdeno 15. maja 2016 na spletnem naslovu <http://www.dashofer.si/print.phtml?cid=39707>
11. Davčna uprava Republike Slovenije. (2008, 26. maj). Preoblikovanje podjetnika s prenosom podjetja. *Pojasnilo DURS, št. 4214-48/2007*. Najdeno 29. julij 2016 na spletnem naslovu http://www.fu.gov.si/arhiv_durs/si/davki_predpisi_in_pojasnila/arhiv_pojasnil_ddv_od_1_1_2007_do_31_12_2009/knjigovodstvo/preoblikovanje_podjetnika_s_prenosom_podjetja/index.html
12. Glas, M. (1995). *Dileme družinskih podjetij*. Ljubljana: GEA College.
13. Hawkey, J. (2005). *Sale or succession*. Oxford: How to Books Ltd.
14. Hočevar, A. M. (2006). Podjetnik in d.o.o. v novem zakonu o družbah. *Obrtnikov svetovalec – priloga Obrtnika*, XXXV(5), 42-43.
15. Horvat, T. (2010, 18. oktober). *Kdaj se spletača s.p. preoblikovati v d.o.o.?* Najdeno 23. junija 2016 na spletnem naslovu <http://www.finance.si/292400?cctest&>
16. Inštitut za računovodstvo. (2015). Prenos dejavnosti s.p. na drug s.p. *Moj spletni priročnik. Številka 01-2015*. Najdeno 23. junija 2016 na spletnem naslovu <http://www.podjetniski-portal.si/e-publikacije/20281-Prenos-dejavnosti-s-p-na-drug-s-p/>
17. Jovanovič, T. (2015). Prenos dejavnosti samostojnega podjetnika. *Unikum*, 9(8), 3-6.
18. Kastelic, B. (2015, 24. februar). *Možne oblike dela upokoјencev*. Najdeno 21. junija 2016 na spletnem naslovu <http://www.zdus-zveza.si/mozne-oblike-dela-upokojencev>
19. Kavš, U. (b.l.). *Likvidacija podjetja*. Najdeno 15. maja 2016 na spletnem naslovu <http://www.prenospodjetja.si/index.php?id=likvidacija-podjetja>

20. Kerčmar, S., Tratar, B., & Boltin, T. (2006). *Praktični komentar novega zakona o gospodarskih družbah (ZGD-1)*. Lesce: Založba Legat.
21. Klepec, N. (2008). *Davčni vidik prenosa dejavnosti samostojnega podjetnika na drugo fizično ali pravno* (specialistično delo). Murska sobota: Ekonomsko-poslovna fakulteta.
22. Macarol, B. (2012, 18. april). *Prenos nepremičnin v gospodinjstvo ob prenehanju opravljanja dejavnosti s.p.-ja*. Najdeno 23. junija 2016 na spletnem naslovu <http://www.ozs.si/obrtnik/Obrtnikovsvetovalec/2012/April/Podrobnostnovice/tabid/1254/ArticleId/872/Default.aspx>
23. Macarol, B. (2013, junij). *Poslovni in davčni vidik izbire načina prenosa podjetja na podjetnike prevzemnika*. Najdeno 23. junija 2016 na spletnem naslovu <https://beta2.finance.si/files/2013-06-18/prenosi-druzinska-konferenca-macarol.pdf>
24. Mercina, J. (2015a, 6. avgust). *Zaprtje s.p.* Najdeno 17. junija 2016 na spletnem naslovu <http://mladipodjetnik.si/podjetniski-koticek/poslovanje/zaprtje-s.p>
25. Mercina, J. (2015b, 1. oktober). *Samostojni podjetnik (s.p.)*. Najdeno 5. oktober 2016 na spletnem naslovu <http://mladipodjetnik.si/podjetniski-koticek/ustanovitev-podjetja/katero-obliko-podjetja-izbrati/samostojni-podjetnik-s.p>.
26. Mercina, J. (2016, 15. september). *Obdavčitev s.p.* Najdeno 5. oktober 2016 na spletnem naslovu <http://mladipodjetnik.si/podjetniski-koticek/racunovodstvo/obdavcitev-s.p>
27. Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. (b.l.). *Kratkotrajno delo*. Najdeno 21. junija 2016 na spletnem naslovu http://www.mdds.gov.si/si/delovna_podrocja/delovna_razmerja_in_pravice_iz_dela/delovna_razmerja/delo_na_crno/kratkotrajno_delo/
28. Ministrstvo za javno upravo. (b.l.). *Zapiranje s.p.* Najdeno 17. junija 2016 na spletnem naslovu <http://evem.gov.si/info/zapiram/zapiranje-sp/>
29. Mohorič, I. (2006). Prenehanje opravljanja dejavnosti. *Obrtnikov svetovalec - priloga Obrtnika*, XXXV(11), 44-45.
30. Pravilnik o izvajanju Zakona o davku na dodano vrednost. *Uradni list RS* št. 141/06, 52/07, 120/07, 21/08, 123/08, 105/09, 27/10, 104/10, 110/10, 82/11, 106/11, 108/11, 102/12, 54/13, 85/14, 95/14, 39/16, 45/16.
31. Prelič, S. (2006). Statusno preoblikovanje samostojnih podjetnikov. *Podjetje in delo* XXXII(2), 269-288.
32. *Preoblikovanje s.p. v d.o.o.* Najdeno 23. junija 2016 na spletnem naslovu <http://www.pravno-davcno-svetovanje-jkgroup.si/index.php/canki-in-nasveti/159-preoblikovanje-sp-v-doo-najpogostejša-vprasanja-stroski>
33. Setnikar, N. (2016, 1. januar). *Druge oblike dela za upokoјence*. Najdeno 21. junija 2016 na spletnem naslovu <http://mladipodjetnik.si/podjetniski-koticek/ustanovitev-podjetja/druge-oblike-dela-za-upokojence>
34. Vadnjaj, J. (2007). Zagon podjetja – prvi koraki na podjetniški poti. *Podjetnik*, XVI(6), 32-37.

35. Valand, O. (2015, 20. december). *S.p. za upokoјence*. Najdeno 16. junija 2016 na spletnem naslovu <http://mladipodjetnik.si/podjetniski-koticek/ustanovitev-podjetja/s.p.-za-upokoјence>
36. Vrtačič, A. (2015). *Prenos družinskega podjetja* (diplomsko delo). Koper: Fakulteta za management.
37. Zakon o davčnem postopku. *Uradni list RS* št. 13/11 – UPB1, 32/12, 94/12, 101/13 – ZDavNepr, 111/13, 25/14 – ZFU, 40/14 – ZIN-B, 90/14, 91/15.
38. Zakon o davku na dodano vrednost. *Uradni list RS* št. 13/11 – UPB2, 18/11, 78/11, 38/12, 83/12, 86/14, 90/15.
39. Zakon o davku na promet nepremičnin. *Uradni list RS* št. 117/06, 25/16 – odl. US.
40. Zakona o davku od dohodkov pravnih oseb. *Uradni list RS* št. 117/06, 56/08, 76/08, 5/09, 96/09, 110/09 – ZDavP-2B, 43/10, 59/11, 24/12, 30/12, 94/12, 81/13, 50/14, 23/15, 82/15.
41. Zakon o delovnih razmerjih. *Uradni list RS* št. 21/13, 78/13–popr., 47/15 – ZZSDT in 33/16 – PZ-F, 52/16.
42. Zakon o dohodnini. *Uradni list RS* št. 13/11 – UPB3, 9/12 – odl. US, 24/12, 30/12, 40/12 – ZUJF, 75/12, 94/12, 52/13 – odl. US, 96/13, 29/14 – odl. US, 50/14, 23/15, 55/15, 63/16.
43. Zakona o gospodarskih družbah. *Uradni list RS* št. 65/09 – UPB1, 33/11, 91/11, 32/12, 57/12, 44/13 – odl. US, 82/13, 55/15.
44. Zakonu o pokojninskem in invalidskem zavarovanju. *Uradni list RS* št. 96/12, 39/133, 99/13 – ZSVarPre-C, 101/13 – ZIPRS1415, 44/14 – ORZPIZ206, 85/14 – ZUJF-B,95/14 – ZUJF-C, 90/15 – ZIUPTD, 102/15.
45. Zalokar, N. (2007a). Prenehanje identifikacije za DDV. *Revija za računovodstvo in finance IKS*, (10/11), 90-93.
46. Zalokar, N. (2007b). Osnovna sredstva. *Revija za računovodstvo in finance IKS*, (10/11), 108-119.
47. Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije. (2016a). *Samozaposlene osebe - obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje*. Najdeno 21. junija 2016 na spletnem naslovu <http://www.zpiz.si/cms/?id=2&inf=87>
48. Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije. (2016b). *Starostna pokojnina v letu 2016*. Najdeno 15. junija 2016 na spletnem naslovu <http://www.zpiz.si/cms/?ids=content&inf=326>
49. Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije. (b.l.). *Upokoјenci in hkratno opravljanje dela ali dejavnosti*. Najdeno 16. junija 2016 na spletnem naslovu <http://www.zpiz.si/cms/?id=2&inf=439>
50. Zaviršek, Ž. (2016). *Samostojni podjetnik in delo po upokoјitvi* (diplomsko delo). Kranj: Fakulteta za družbene vede.